

גאולה, הילולא והחיים שלנו

מסע חסידי בעקבות בעל התניא
בין חג הגאולה י"ט כסלו ליום ההילולא כ"ד טבת

צמאה
לפנתי

לאורו נלך

כך נהפוך את
רגעי הדבקות
וההתעלות
לאבני דרך
בחיי היום יום

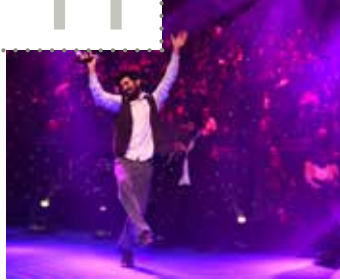
מגזין מיוחד מבית
מעיינות

8

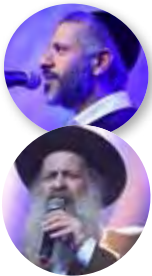
11

42

בחזרה לרגעים הגדולים

י"ט כסלו תשע"ה
בבנייני האומה

אביתר בנאי
שולי רנד
נאור כרמי
חיליק פראנק
בטורים אישיים
על מופע הניגונים

עמ' 10-15

מהפכת החסידות לנשים 20
הרבנית נעמי שפירא

עוצמת הפנימיות 22
הרבנית אסתר פיקרסקי

החלטה טובה 26
הרבנית אורה וינגורט

התוועדות חסידית 30
הרב עדין אבן ישראל
והרב שבתי סלביצקי

נשמתא דאורייתא 38
הרב בניהו שמואלי

בשביל מה צריכים אותך? 40
הרב מיכי יוספי

בעקבות י"ט כסלו 3
הרב יואל כהן

כל דיבורו היה בניגון 8
הרב יהושע שפירא

שיחת נפש עם בעל התניא 16
יחיאל הררי

אותיות מספרות 42
הגרפולוגית רות צוקר

רשפי אש במחיצת איש האלוקים 47
הרב יוסף צבי לידר

מגזין מיוחד מבית אפריינותיך

עורכים: משה שילת, מנחם מענדל ברונפמן • עיצוב: אליעזר מרגליות • תמונות: ישראל ברדוגו. מאיר אלפסי

בעקבות י"ט כסלו

"איתן" - ישן וחזק

התוועדות י"ט כסלו מציינת את חג השחרור של אדמו"ר הזקן, בעל התניא.

חג זה אינו עניין פרטי של אדמו"ר הזקן בלבד, אלא זהו עניין כללי ששייך לכולנו. אדמו"ר הזקן לא ישב במאסר כאיש פרטי, אלא כמייצג את החסידות. ההלשנה הייתה על החסידות, ובתור מייצג של החסידות הוא ישב במאסר. אם־כן גם גאולתו היא גאולה של תורת החסידות כולה, גאולה של התניא.

על ספר התניא יש הרבה מה לומר, אבל בהזדמנות זו נתעכב על נקודה אחת מרכזית.

אדמו"ר מוהריי"צ כותב (ראה ספר המאמרים ת"ש עמ' 39), ש"תניא" אותיות "איתן". על המילה איתן נאמרו בגמרא (סוטה מו, א-ב) שני פירושים: א) איתן מלשון חוזק ותוקף. ב) איתן מלשון ישן.

שני פירושים אלה שייכים זה לזה, ושניהם מבטאים את מעלתו של יהודי. יהודי הוא "איתן".

ביאור הדברים:

בברכות השחר אנו אומרים: "אלוקי נשמה שנתת בי טהורה היא, אתה בראתה, אתה יצרתה, אתה נפחתה בי".

בהמשך לרגעי
ההתעלות וההתעוררות
שחווינו באירועי י"ט
כסלו - מתייחס ה'חוזר'
הרב יואל כהן במאמר
מיוחד לשאלה:

איך ממשיכים את
ההתעוררות הגדולה
להיי היום יום

על בסיס דבריו באירוע

"שנתת בי", לאחר ירידתה והתלבשותה בגוף האדם, מהותה האמיתית היא - "טהורה היא".

זהו הפירוש "איתן" מלשון ישן. נשמה יהודית היא בבחינת "ישן", היא קשורה עם האלוקות שלמעלה ולפני הבריאה.

העוצמה של הנשמה

מבחינת ה"ישן" של הנשמה נובעת נקודה נוספת - שהנשמה היא בבחינת "איתן" מלשון חוזק ותוקף.

לנשמה היהודית יש תוקף וחוזק מיוחדים. שום דבר לא יכול להזיז את היהודי מדביקותו בה. האמונה של יהודי בקב"ה, ורצונו לקיים תורה ומצוות הם דברים שאי אפשר לשנותם או להחלישם. העובדה שלפעמים, ח"ו, יהודי חוטא, היא דבר חיצוני, הנובעת מהיצר הרע; אבל גם אז מהותו האמיתית היא - היותו חלק אלוקה ממעל ממש, ומצד פנימיות זו הוא אינו רוצה לחטוא כלל. וכדברי הרמב"ם הידועים (בהלכות גרושין, סוף פ"ב) שכל יהודי בטבעו רוצה לקיים את כל המצוות ולהתרחק מן העבירות, אלא שיצרו הוא שתקפו.

גם אותם יהודים שנדמה להם שאין להם שייכות לתורה ולמצוות, הם חושבים את עצמם לכופרים - בפנימיותם הם מאמינים ודבוקים בה. הכפירה היא שקר. לכן רואים פעמים רבות שגם יהודים אלה, כאשר הם במצוקה כלשהי הם מחפשים את הקב"ה. הם יבואו לבית הכנסת לעשות "מי שברך" וכיו"ב. מדוע? כי בעצם, בפנימיות, הם תמיד מאמינים, אלא שהאמונה אינה מאירה בגילוי. הנסיבות השונות מגלות את הניצוץ האלוקי שהיה קיים בהם תמיד בכל תוקפו, בשלימות.

זהו תוכן מאמר חז"ל הידוע (סנהדרין מד, א) "ישראל אף-על-פי שחטא ישראל הוא". יש הטועים בפירוש מאמר זה. לשיטתם, הסיבה לכך שהחטא אינו פוגם באיש הישראלי היא מפני שהיהדות של היהודי אינה קשורה לאמונה בה; למצוות או לחטאים חלילה, אלא היא עניין של לאום בלבד - היותו בני עם אחד הוא המאחד בינינו ועושה אותנו ליהודים, ולכן היות היהודי בכלל "ישראל" אינו נפגם על-ידי החטא;

אבל זו טעות גדולה. זה שאדם הוא אזרח רוס או צרפתי - אין זה שייך לאמונה ולדת שלו;

נשאלת השאלה: כיצד ניתן לומר שהנשמה "טהורה היא" לפני שמציינים כי "אתה בראתה"; לפני שמזכירים את עצם עובדת בריאתה של הנשמה? הסדר היה צריך להיות שיוזכרו קודם את בריאת הנשמה - "אתה בראתה", ורק אחר כך את השבח של הנשמה ש"טהורה היא"?

מוסבר על כך בספרי החסידות, שדיוק לשון זה נועד להדגיש את מעלת נשמות ישראל: נשמת היהודי קיימת עוד לפני הבריאה. כל שאר הנבראים מציאותם מתחילה בששת ימי בראשית, כאשר הקב"ה ברא את העולם. הן הנבראים שבעולם הזה הגשמי, והן הנבראים שבעולמות העליונים - קיומם של כולם הוא רק מאז שנבראו בששת ימי בראשית.

שונה מכך היא נשמת היהודי. במדרש נאמר (ב"ר פ"ח, ז), שהקב"ה התייעץ כביכול עם נשמות ישראל האם לברוא את העולם ("במי נמלך? בנשמותיהן של צדיקים", "ועמך כולם צדיקים"). אם הקב"ה התייעץ כביכול עם נשמות ישראל האם לברוא את העולם, זאת אומרת שהם קדמו לבריאת העולם והם למעלה ממנו במדרגה.

זו הדגשת אדמו"ר הזקן מיד בתחילת ספר התניא (בפרק ב), שמהותה של הנשמה היא - היותה "חלק אלוקה ממעל ממש". הנשמה היא אלוקות, היא מעל הבריאה וקודמת לה.

זהו תוכן הנוסח "נשמה שנתת בי טהורה היא". היא טהורה מ"ישות", מגדרי המציאות של הנבראים, אלא היא חלק אלוקה ממש. זהו עיקרה של הנשמה.

רק אחר-כך בא השלב השני - "אתה בראתה". כאשר הנשמה **יורדת** ממקומה, מדרגתה האמיתית כפי שהיא מאוחדת עם הקב"ה, ומתלבשת ויורדת בעולם הבריאה - רק אז היא מתקשרת עם מושגי הנבראים ועל כך אנו אומרים "אתה בראתה"; אחר-כך היא יורדת שלב נוסף, אל עולם היצירה - "אתה יצרתה"; ואחר-כך ישנה ירידה נוספת אל עולם העשיה, אל גוף האדם - "אתה נפחתה בי", בעולם הזה הגשמי. אבל כל אלה הם לבושים חיצוניים שהיא 'מתלבשת' בהם; אך עיקר עניינה הוא - היותה בבחינת "טהורה היא", היותה מאוחדת עם האלוקות שלמעלה מהבריאה.

ועל כך מדגישים ואומרים: "נשמה **שנתת בי** טהורה היא". אין זה רק ששורש הנשמה למעלה הוא בבחינת "טהורה היא"; אלא גם כעת, לאחר

בשעת מעשה הוא נשאר דבוק לגמרי בקב"ה ובמצוותיו. לכן כאשר מתגלה פנימיותו, הוא חוזר בתשובה **ועוזב** את החטא **ומתחרט** עליו. הוא נדבק גם בחיצוניות ובגלוי בקב"ה ובתורתו.

תוקף זה נובע מהיות הנשמה בבחינת "ישן". העולם כולו אינו ישן, הוא דבר חדש. הוא התחדש בששת ימי בראשית; אך נשמת היהודי קיימת עוד קודם הבריאה והיא למעלה ממנה. היא דבר "ישן". היא מאוחדת עם האלוקות שלמעלה מהגבלות העולם. לכן יש בה תוקף וחוזק.

לימוד תניא מעורר את "איתן" הנשמה

הוזכר לעיל מאמרו של אדמו"ר מהוריי"צ: "תניא אותיות איתן". אצל כל יהודי, בין דתי ובין חילוני (לאמיתו של דבר אין כזה דבר יהודי חילוני - כל יהודי הוא קדוש, והחילוניות היא לבוש חיצוני בלבד) יש את נקודת היהדות בשלימות, ובעומק הנפש כולם מאמינים וקשורים עם התורה ועם הקב"ה. אבל בכדי שגם החיצוניות תהיה כראוי, כרצון הקב"ה; בכדי שנקודת היהדות הפנימית תאיר, תזרח ותורגש בגלוי - כדאי ללמוד תניא. לספר התניא יש סגולה מיוחדת לעורר את הפנימיות של היהודי, את ה"איתן" שבו. בספר זה מבוארת בעומק ובאריכות מעלה מיוחדת זו של היהודי - היותו "חלק אלוהי ממעל ממש", והלימוד בו, כל אחד לפי ערכו, מעורר בלומד הכרה שכלית ורגשית במהותו הנעלית של עם ישראל; הוא מעורר ומגלה את ה"איתן" שבו, את נקודת היהדות שלו.

כיוון שאנו עומדים בימים שלאחר י"ט כסלו, חג הגאולה של התניא, בו התעוררו אלפים רבים להתקרב אל אבינו שבשמיים כפי שנוכחתי בעצמי, כדאי ורצוי לנצל התעוררות זו ולהביאה אל הפועל. התכלית והיעוד של זמני רצון והתעוררות בהם מזכה אותנו הקב"ה, היא בכדי שנדע לנצלם בחיי היום-יום שלנו. ההתעוררות הגדולה שיהודי חווה, צריכה להיות מנוצלת בשיפור חייו היהודיים השגורתיים.

הדרך להחדיר בחיי היום-יום אור וחום חסידותי היא - עליידי קביעת עיתים ללימוד תורת החסידות. כאמור, לתניא, וכן מאמרי החסידות שבאו בעקבותיו שבעצם הם כפירוש

יש רוסים שמאמינים בנצרות, יש באיסלאם, ויש כופרים לגמרי, ואין זה פוגע כלל באזרחות שלהם. הדת והלאום הם שני דברים שונים. כל זאת הוא בשאר עמי הארץ; אך ישראל הוא מי שיש לו נשמה קדושה הקשורה לקב"ה, לתורתו ולמצוותיו. נשמה זו, שמהותה היא אמונה עמוקה ומוחלטת באחדות ה', היא תמצית חייו של היהודי, ולכן הוא ימסור את נפשו על כך.

(לכן מבואר בספרים, שבניישראל הם סוג אחר בבריאה. כמו שסוג החי נבדל מצומח ודומם, כך, ועוד יותר מכך, בניישראל מובדלים מכל שאר הנבראים. בניישראל הם סוג אנשים שמהותם העצמית היא הקשר עם הבורא).

ונמצא, שהיהדות, ה"ישראל", אינה שייכת ללאום - להתקבצות של אנשים בחבל ארץ מסוים; התואר "ישראל" הוא - התקשרות עצמית לקב"ה, כבן הקשור אל אביו מצד עצם מציאותו. "בנים אתם לה' אלקיכם". כל יהודי, מצד עצם היותו יהודי, "ישראל", קשור בעומק נפשו עם הקב"ה, תורתו ומצוותיו. זוהי מציאותו האמיתית של היהודי.

לכן יכול להיות אדם שמגן על ארץ ישראל אבל הוא אינו יהודי (אלא אם כן התגייר כהלכה, שאז הקב"ה, בורא העולם, מכניס באדם זה נשמה קדושה ומציאותו משתנה לגמרי על-ידי כך, כמאמר חז"ל (יבמות כב, א) "גר שנתגייר כקטן שנולד דמי"); ומאידך, יש לפעמים מצב של יהודי שבחיצוניות הוא כופר לגמרי בקב"ה ובתורתו, וגם בקשר שלו עם יהודים אחרים או עם ארץ ישראל, ואף על-פי-כן כיוון שהוא נולד לאם יהודיה - יש לו נשמה קדושה, ובפנימיותו הוא מאוחד לגמרי עם הקב"ה (כמו בן המתנהג בצורה הגרועה ביותר, שגם באופן זה הוא בנו של אביו וקשור עמו בכל עצמותו). כל מה שנדרש הוא - לגלות את הפנימיות שלו.

כלומר, הסיבה לכך שלמרות החטא "ישראל הוא" היא לא מפני שהמושג ישראל אינו שייך להתקשרות לה' ולמצוותיו ח"ו, אלא בדיוק להיפך: כיוון שיהודי קשור כל כך בעומק עם הקב"ה ומצוותיו, לכן גם אם חלילה הוא חוטא ועושה היפך הרצון - האמת היא שזה לא הוא שחטא כביכול! מצד מהותו הפנימית הוא אף פעם לא רצה לחטוא ולהיפרד מהקב"ה. החטא שעשה זה רק בחיצוניות, מצד יצרו שאנסו לעשות היפך רצונו, אך בעומק לבבו, גם

התניא: בפרק לב של התניא, ה"לב" שלו, מבואר באור מיוחד עניינה של מצוות אהבת ישראל. גם מצווה זו קשורה למהות הפנימית של בני-ישראל - היותם "חלק אלוקה ממעל ממש". ובלשון אדמו"ר הזקן: "לכן נקראו כל ישראל אחים ממש מצד שורש נפשם בה' אחד, רק שהגופים מחולקים".

מצד הנשמה, מצד המהות הפנימית של היהודי - הוא דבר אחד עם כל עם ישראל; ההתחלקות נובעת רק מצד הגוף. אם-כן חיסרון באהבת ישראל, בהרגשת המחוייבות כלפי כל יהודי ועשייה למען טובתו הגשמית והרוחנית, ייתכן רק אצל אלו ש"עושים גופם עיקר ונפשם טפלה"; אולם מי שאצלו הנשמה עיקר - בוודאי תאיר בו "אהבה ואחוה אמיתית" כלפי כל יהודי.

הדברים אמורים במיוחד כלפי התקופה המיוחדת בה אנו נמצאים.

בתקופתנו עדים אנו להתעוררות גדולה בעם ישראל. אצל יהודים רבים נקודת היהדות מתעוררת ומתגלה: הן אצל אלו שמפני סיבה עדיין לא שומרים תורה ומצוות - יהודים רבים מחפשים לחזור ולהתקרב לאידישקייט, לקב"ה ולתורתו; והן אצל אלו שנקראים דתיים - ישנה התעוררות וצימאון גדולים לרוחניות, להתקרב עוד יותר אל הקב"ה.

התעוררות זו מגיעה מנקודת היהדות. תנועת התשובה, השיבה אל ה', נובעת מכך שכל נשמה יהודית קשורה לקב"ה בלי-גבול, לכן כאשר הנשמה מתעוררת, היא מחפשת להתקרב עוד ועוד אל ה'.

אלא שאצל אחד התשובה היא - להוסיף ולעלות מחיל אל חיל. להוסיף עוד בהתמסרות ללימוד, בהידור בקיום המצוות; אצל השני התשובה היא - להתחיל לשמור מצוות; ואצל השלישי - ההתעוררות היא באופן שהוא אפילו אינו יודע כלל מה הוא מחפש.

כפי שרואים במוחש, שיש יהודים רבים שמתעוררים אך הם לא יודעים מה בדיוק הם מחפשים. הם מחפשים משהו עמוק ורוחני יותר, אבל הם אינם מודעים בעצמם למה שבאמת מתחולל בקרבם - מה הם רוצים ומה הם צריכים, או שאינם יודעים כיצד לעשות זאת. וכיוון שהאדם אינו יודע מכך - הוא עלול לחפש בכל מיני מקומות אחרים. הוא נוסע למדינות רחוקות, מחפש כל מיני תרבויות ושיטות וכו' וכו' - אך כל עוד הוא לא מגיע

אליו, יש סגולה וכוח מיוחד לעורר את האיתן של הנשמה. על-ידי כך יהודי יכול להכניס אל תוך החיים השגרתיים, רגש פנימי של קירוב אל הקב"ה.

כאשר ישנה קביעות כלשהי בלימוד חסידות, בתניא או כל ספר חסידות אחר, הקביעות מכניסה אל תוך החיים את האור המיוחד של החסידות. על-ידי כך החיים עצמם נעשים מוארים יותר.

זו הייחודיות של ספר התניא. זהו ספר לימוד, הניתן להשגה והבנה, אך בתוכו מאיר אור אלוקי מיוחד המאיר את הנשמה, את האמונה בקב"ה ובתורתו. לימוד התניא אינו כלימוד "מחשבה" או "חקירה" במובן הרגיל של העניין; בלימוד זה יש כוח מיוחד לעורר את האמונה

כאשר ישנה קביעות כלשהי בלימוד חסידות, בתניא או כל ספר חסידות אחר, הקביעות מכניסה אל תוך החיים את האור המיוחד של החסידות. על-ידי כך החיים עצמם נעשים מוארים יותר.

הטהורה שכבר קיימת עמוק בתוך לבו של כל יהודי.

כפי שהתבטא רבי לוי יצחק מברדיצ'וב על ספר התניא כאשר ראהו לראשונה: "פלא גדול, כיצד ניתן להכניס את הקב"ה הגדול כל כך בספר כל כך קטן?!". הקטנות אינה רק בכמות, אלא עצם היות הדברים כתובים עלי ספר, הניתן להשגת השכל, הוא עניין של קטנות. אבל זה המיוחד של ספר זה. ניתן ללמוד ולהבין, אך מה שמתקבל ומאיר אצל האדם הוא - הקב"ה הבלתי-מוגבל.

אם-כן לימוד קבוע בספר זה, משריש את האמונה, את ה"איתן" של הנשמה, וקובע אותה בפנימיות.

...

התחזקות באהבת ישראל

בנוסף לגילוי ה"איתן" אצל האדם עצמו, הציווי "ואהבת לרעך כמוך" מחייב אותנו לפעול למען גילוי ה"איתן" אצל כל יהודי. גם נקודה זו שייכת ל"יט כסלו, יום גאולת בעל

למקומו האמיתי, לחיבור הפנימי עם הקב"ה, הוא מרגיש ריקנות. הוא חש שלא זהו מקומו. לא זה מה שהוא באמת מחפש.

מציאות זו מטילה אחריות גדולה, אך גם זכות עצומה, על כל אלה שכן זכו לדעת מהי מהותו של יהודי וכיצד הדרך להתקרב אל הקב"ה - לעזור לאחינו בני-ישראל המבולבלים.

הציווי "ואהבת לרעך כמוך" דורש מכולנו להגיש עזרה לאחים, ולהסבירם בדרכי נועם ובדברים המתיישבים על הלב, שהם יהודים ומהותם הפנימית היא - היותם קשורים לקב"ה, ואשר הדרך להתקרב אליו היא על-ידי קיום המצוות.

וחשוב להדגיש: עצם קיומן של המצוות המעשיות יש בו כוח מיוחד לעורר ולגלות את הקשר של הנשמה אל הקב"ה. "לנר מצוה" יש כוח אלוקי מיוחד לעורר את ה"נר" הנשמת אדם. על-ידי זיכוי יהודי בקיום מצווה מעשית, גם אם זה באופן של "הקדמת נעשה לנשמע" - בלי שהוא מבין ויודע כלל מה משמעותו של קיום זה, נמשכת עליו קדושה עצומה מלמעלה, ודבר זה עלול מאוד לעורר את נשמתו ולהביאה לקיום מצוות נוספות, כדברי חז"ל - "מצווה גוררת מצווה".

ראוי להזכיר בהקשר זה, את "עשרת המבצעים" שייסד הרבי. כמוכן, כל מצווה של הקב"ה יש בה כוח מיוחד לעורר את נשמת האדם, אך מבין המצוות המעשיות עצמן, בחר הרבי עשר מצוות מעשיות (לימוד תורה, אהבת ישראל, תפילין, מזוזה, צדקה, כשרות, טהרת המשפחה, נרות שבת קודש, חינוך, בית מלא ספרים) שבהן סגולה מיוחדת לעורר את לב ישראל ולקרבו ליהדות.

...

הציפייה לגאולה

התעוררות רוחנית זו תהיה בשלימות בימות המשיח, שאז יתקע בשופר גדול ובאז האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים, והשתחוו לה' בהר הקודש בירושלים. בדרך כלל הריחוק של יהודי נובע מאחת משתי הסיבות הכלליות: א) בגלל "אשור", הרומז לתענוגי עולם-זהה. ריבוי השפע הגשמי, עלול לגרום ליהודי לשקוע בענייני עולם-זהה, והדבר יכול להסיח את דעתו מתפקידו העיקרי - להיות

דבוק בה' על-ידי קיום המצוות; ב) לפעמים הסיבה לריחוק היא מפני "מצרים" - המיצרים השונים, הקשיים של הגלות במקומות ובזמנים שונים, מפריעים ליהודי לחיות את חייו כיהודי. ההתעוררות הרוחנית כיום, ששלימותה תהיה בזמן הגאולה בקרוב בימינו, קיימת אצל שני סוגי ה"אובדים" - גם אלה ש"בארץ אשור", וגם אלה ש"בארץ מצרים".

בימות המשיח, יתעורר הניצוץ, הנשמה האלוקית, שבכל יהודי, בכל קצווי חבל, בתכלית השלימות. אז תתגלה בכל תוקפה ההתקשרות העצמית של בני-ישראל עם הקב"ה. כולם יתעוררו ויבואו להשתחוות לה' בהר הקודש בירושלים.

יתירה מזו: בימות המשיח תתגלה גם מהותו הפנימית של העולם עצמו. כמבואר בחסידות באריכות, ויסודי הדברים נתבארו גם הם ב"תורה-שבכתב" של החסידות, בספר התניא בחלקו השני - שער היחוד והאמונה, שמהותו האמיתית של העולם היא - ביטולו המוחלט לקב"ה. ונקודת הדברים היא - על-פי תורת הבעש"ט המפורסמת על-הפסוק "לעולם ה' דברך נצב בשמים", שהדיבור האלוקי נצב תמיד, "לעולם", בתוך רקיע השמים, ועל-דרך זה בשאר הנבראים - להוותם ולקיימם. ואילו יפסיק הדיבור האלוקי להוות ולהחיות את הנבראים - הם יחזרו להיות אין ואפס כמו לפני ששת ימי בראשית.

דבר זה מלמד שגם בעת קיומם, כל תוכנם הוא - התהוותם מהכוח האלוקי, ומלבד זאת אין להם שום מציאות.

עניין זה יתגלה בשלימותו בגאולה העתידה, כדברי הנביא: "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד". אז תתגלה אחדותו המוחלטת של הקב"ה, ויורגש בכל פרט ופרט שבנבראים שכל עניינם הוא "בשביל ישראל ובשביל התורה". שלטונו ומלכותו של הקב"ה יהיו מוחלטים.

אם-כן ההתעוררות אותה אנו חווים כעת, שהיא התחלת פעולתו של ה"שופר גדול", צריכה לחזק אצל כולנו את האמונה האיתנה והציפייה החזקה לגאולה השלימה - שעניינה הוא: התקשרות פנימית ועמוקה יותר, לאיך ערוך, עם הקב"ה. ציפייה זו באה לידי ביטוי בעשייה בלתי-פוסקת לזירוז ביאתה של הגאולה שתבוא בקרוב ממש על-ידי משיח צדקנו.

ר וצה אני לתת את הדעת על תופעה מופלאה שנתייחד בה אדמו"ר הזקן, אולי יותר מכל רבותינו בכל תולדות ישראל.

אדמו"ר הזקן כל אימת שהיה מדבר - גם בענינים של עולם הזה, למשל כשהיו שואלים אותו שאלות בנושאים גשמיים - היה משיב בניגון; וגם ענינים עליונים ופנימיים, תורות אלוקיות - היה אומר בניגון. כל ימיו חי מתוך עולם הניגון, בהיכל הנגינה.

כשמעתי בפעם הראשונה עובדה זאת, התהפכו קרביי. איזו דמות זו? ללמוד תורה מקדושים ומצדיקים - יש שפע ביהדות ב"ה עד בלי די. אבל כשיהודי חי כל ימיו בהיכל הנגינה; שכל מה שהוא מדבר בו הוא באופן של ניגון - הרי זה פלא.

"לא נברא העולם אלא בשביל הניגון"

מעלת הנגינה נמצאת הרבה מאד בתורתנו: הלויים שרו בבית המקדש, בעת עבודת הקרבנות; לעתיד לבוא כל העולם כולו ימלא שירה וזמרה, ירעם הים ומלאו תבל ויושבי בה. נהרות ימחאו כף, יחד הרים ירננו. העתיד, כמו שהפסוקים מתארים אותו בנביאים ובכתובים, מלא שירה.

ובענין זה אומר רבי עקיבא מאמר מופלא (מדרש אלפא ביתא דרבי עקיבא, נוסחא א): "אמר הקדוש ברוך הוא, אפתח להם לישראל פה ולשון בדברי תורה כדי שישבחו שמי בכל יום ויום, שאם אין ישראל בעולם אין לי שבח וגדולה. שאלמלא שירה וזמרה שישראל אומרים לפני בכל יום לא בראתי עולמי. אפילו ישראל שכל העולם כלו נברא בשבילן - לא בראתי אלא בשביל שירה, שנאמר: עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו".

מה יש בה באותה שירה, שהיא הטעם של בריאת כל העולם, שהיא מלווה את כל עבודתנו בבית המקדש, שהיא העתיד של הגאולה השלימה?

מן הגבול אל הבלי גבול

כדי להבין מהי השירה, יש להבין תחילה מה ההבדל בין השירה והניגון לבין הדיבור: הניגון והדיבור שניהם מתרחשים באמצעות הפה, אבל הפוכים הם מצד תוכנם ומהותם.

נאומו של
הרב יהושע שפירא
ב"מזפיע הניגונים" שהתקיים
ב"ט כסלו בבנייני האומה

כל דיבור
היה
בניגון

הרי דמותו של אדמו"ר הזקן היא באמת דמות פלאית. מי שמע על עוד אדם, עוד צדיק, עוד קדוש עליון שכל הסברותיו כל כך מדויקות, שכלו כל כך מוגדר, שגם בעיניים הכי עמוקים ועליונים של האלקות הוא מסביר דבר דבור על אופניו בדקות שבדקות, ועם כל הירידה שבתוך ההגדרה, לתוך הגבול - הרי כל דיבורו היה בניגון

מי שמע על עוד אדם, עוד צדיק, עוד קדוש עליון שכל הסברותיו כל כך מדויקות, שכלו כל כך מוגדר, שגם בעיניים הכי עמוקים ועליונים של האלקות הוא מסביר דבר דבור על אופניו בדקות שבדקות, ועם כל הירידה שבתוך ההגדרה, לתוך הגבול - הרי כל דיבורו היה בניגון. כל נשמתו היא שמתוך הגבול עצמו אנו מתמוססים, וחוזרים חזרה לאור פני מלך חיים. ירדנו לכאן בשביל לטעום מחדש את הקב"ה שאין לו חקר ואין לו קץ על ידי פריצה מן הגבול אל הבלי גבול. מהעולם המוגבל שלנו אל אור אין סוף. בשביל זה ירדנו לעולם. לגלות תורה שכל כולה מגדירה ומסמנת את הגבול, וחיה בתוך עולם נברא, ומתוכו היא מקשרת אותנו עם האין סוף.

שמעתי קודם את קהל האלפים מנגן בדיבוק חברים את "ד' בבות" של אדמו"ר הזקן. איזה עומק של ניגון, כמה חומות מתמוססים. כמה לב אבן מתכופף. כמה הנשמה פתאום מאירה. ואני קרבת אלוקים לי טוב. מפני שיש לה את החירות, למעלה מכל הגבלה.

יהי רצון שמתוך הלימוד בתורתו של אדמו"ר הזקן, ומתוך השירה של הניגונים נזכה לנגינה של משיח צדקנו, לשירה חדשה, לאור חדש על ציון תאיר, במהרה בימינו אמן.

הדיבור ענינו לקצוב, להגדיר, לסמן במדויק, לצייר במילים את התובנה ואת הרגע. המילה היא הגדרה, היא גבול. כשברא הקב"ה את עולמו, ברא אותו בעשרה מאמרות. כל העולם כולו הוא דיבור, מפני שהדיבור כוח ויכלתו להפוך מבלי גבול לגבול.

הקב"ה ברא את העולם בדיבור: "ויאמר אלקים יהי אור, ויהי אור. ויאמר אלקים יהי רקיע, ויהי רקיע". המילה האלקית יוצרת היא את הגבול. האמירה שלנו, כעין דוגמה של אמירה של מעלה, מגדירה ומגבילה. מסמנת דבר מסויים בלבד.

לעומת זאת, השירה והזמרה - וכל אחד הלוא יכול לחוש את זה בפשטות בתוך עצמו - פועלות בדיוק הפוך: מוציאות הן חזרה את האדם מתוך הגבול אל הבלי גבול.

אומר אפוא רבי עקיבא: מה הטעם של בריאת העולם, לשם מה התחולל דיבור כזה שיוצר צמצומים והעלמות והסתרים? - כדי שמתוך הגבול נצא עם ניגון, נצא אל הבלי גבול.

כשאנחנו שרים ניגון, משהו בלב נפתח. ניתן באותה שעה להקשיב ולשמע בתוכנו איך הגבולות שלנו מתמוססים. ומעניין: בחסידות מבואר, שדוקא הניגונים ללא מילים הם עוד יותר עמוקים מהניגונים עם המילים. כאשר הניגון הוא 'פשוט', בלי מילים, הוא מתפשט בלי גבול, עד אין סוף.

הניגון הוא ההשתחררות מן הגבול, ולכן כשיצאו ישראל ממצרים, כלומר: כאשר יוצאים מן המיצרים, אמרו ישראל שירה - אשירה לה' כי גאה גאה. התחושה של יציאה ממגבלות ומהסתרים מלווה מיניה וביה בשירה ובזמרה.

ומאותו טעם גם לעתיד לבוא, בגאולה השלימה, כאשר נצא מכל המיצרים של העולם הזה, הכל יאמר שירה. הכל יחוש ויביע בניגון את ההתעלות אל מעבר לגבולות אליהם השתעבדנו בכל חיי העולם הזה. כל משמעותה של הגאולה העתידה היא - ההתמוססות של הגבול וחזרה אל הבלתי גבולי.

משהו השתחרר בעולם

כשיצא אדמו"ר הזקן מכלאו - משהו השתחרר. לא רק במציאות הגשמית, לא רק בנשמה שלו; **בנשמה של כלל ישראל** משהו השתחרר. שטף של אור אין סופי הלך והתגלה.

הרי דמותו של אדמו"ר הזקן היא באמת דמות פלאית.

לא ניתן לתאר במילים

נאור כרמי

ההכנות

ברור לנו שאנחנו מתקרבים לאירוע הכי משמעותי בשנה. זה מתחיל בפגישות לילות בהן נקבעים לוחות הזמנים, מי ישיר, מי יגן ומה נגן. אחד הדברים המרכזיים מבחינתי ביי"ט כסלו הינו ה"דיבוק החברים", חיליק, אביתר, שולי, עמית, יוסף, תום, מורן, עידן, נריה, דותן ועקיבא. כתוב בתניא שכשעשרה יהודים נפגשים יש ביניהם עוצמה וכוח כאלה ששום מלאך לא יכול לעמוד בפניהם. הפעם אפשר להרגיש את זה בחוש. מין אופוריה כזאת של תענוג ושמחה. אנחנו מגגים מוזיקה שכתבו צדיקים. כשמנגנים מוזיקה של צדיקים, זה כמו לישון בבית של אמא. מעין חמימות מתוקה, להיות עטוף, משהו דואג לך.

בנייני האומה

כשנכנסים למתחם בנייני האומה שמחה נכנסת ללב. ההרגשה היא כמו בחתונה בין ישראל לאביהם שבשמיים, רק שבמקום בלונים ופרחים יש ספרים, אלפי ספרים. אין אלה ספרים, זה הקב"ה בעצמו. (קודשא בריך הוא ואורייתא חד הוא, ספר הזוהר). אנחנו אחראים על המוזיקה בחתונה הזאת, מרגש ורב אחריות.

אברהם פריד

לפני ההופעה אני יודע שאני הולך לפגוש את אברהם פריד. ברור שהוא מותג, זמר מדהים, אגדה. אבל בשבילי הוא קודם כל חסיד של הרבי מלובביץ'.

אני הולך לארח הערב את הזמר של הרבי. כבר בתור ילד הוא כנראה ישב מתחת לשולחן של כבוד קדושת אדמו"ר, באותם הרגעים שנאמרו דברי תורה שהאזן לא שמעה מעולם. מתחת לשולחן שממנו יצאו השליחים של הרבי לשקם ולמנף את העולם היהודי השבור. מתחת לשולחן הכי קדוש, שממנו יצאו הניגונים המדהימים ביותר שנכתבו, שולחן הממשיך את דרכם של רבותינו נשיאנו - החל מהבעל שם טוב ובעל התניא ועד לרבי.

שומעים בשירה המלאכית של אברהם את הרגעים הללו, ואנחנו הולכים לנגן איתו.

ההופעות

ההופעות האלה היו כמסע ארוך. ידענו שמצד אחד צריכים לתת כל פעם את עצמנו, ומצד שני לשמור את הכוחות לארבע (!) הופעות חזקות. דיבוק החברים מגיע כאן לשיא. מרגישים על הבמה יחד עם הקהל, שהוא בעצם חלק מאיתנו, משהו שכמו ניגון, לא ניתן לתאר במילים. יש רגעים חזקים בינינו, אבל לא רק בינינו. אני מרגיש שהצדיקים עושים קפיצה לביקור באולם. לכזאת עוצמה לא ניתן להגיע אחרת. כולם כולם רוצים שם לצאת מהגוף, להביא את העולם לתכליתו, להפסיק את ההסתר של ה', להוריד כאן ועכשיו את השכינה למטה מעשרה טפחים. זה כנראה קרה שם, אבל לזמן קצר. בע"ה נוריד אותה בקרוב ולתמיד.

הרגע המשמעותי בחיי המוזיקליים אביתר בנאי

הבמה כשהוא סיפר לקהל סיפור בבנייני האומה, נזכרתי בדוד שלי יוסי בנאי ז"ל. שולי הוא מסוג האמנים שהם אחד בדור.

את אברהם פריד אף פעם לא פגשתי קודם. אני חושב שכולנו הרגשנו את שראוי להרגיש במחיצתו.

עוצמה ואצילות, תמימות וטהרה. חסיד אמיתי. לא היה קל למשוך אותנו לבמה. שרנו מאחורי הקלעים, דיברנו דברי תורה ושיחת חברים, רקדנו.

כל שיחה עם הרב יהושע שפירא היא שיחה שנרשמת בליבי. השיחה שהייתה לי איתו שם, הייתה מהחשובות והיפות ביותר.

המרחק שבין הבמה לקהל, מרחק שגורם לי ייסורים לא מעטים, המרחק הזה, מהופעה להופעה החל להתפוגג. כמו גם המרחק ביני לבין נפשי. אם בהתחלה ניגנתי אני לנפשי לנסות להעיר אותה מתרדמתה, לאט לאט היא התחילה לנגן מעצמה.

יכול להיות שהרגע המשמעותי בחיי המוזיקליים היה 'ארבע בבות' בהופעה האחרונה. חיליק המופלא ניגן לידי והסתכלתי על אצבעותיו על הקלרינט. הקהל העצום, כולו שר איתנו, שרנו בלב זורם, פתוח, חם, שירת מלאכים שרוצים הביתה. הלב שלי כרע ברך בפני הרגעים האלה. אני, שבא מרחוק רחוק, זוכה בזכות העצומה הזו, להטהר ולו לרגע, ביחד עם כלל ישראל.

כשהייתי ילד ההורים שלי לקחו אותנו למערת הנטיפים. כשהגענו ראינו מבחוץ גבעת טרשים עייפה וצחיחה, ואני חשבתי שהולך להיות טיול משעמם, אבל כשנכנסנו פנימה ואבא שלי הדליק פנס נתגלה לעינינו הפערות שפע של עולם קסום ויפהפה, אבנים זורמות בצורות מופלאות, מצויירות ביד אמן פילאי וסודי.

לניגוני חב"ד יש כוח דומה. כשהגעתי לבנייני האומה ועדיין עסקו בהקמת הבמה והתאורה הכל היה נראה לי גדול מידי, וקיטשי. עוד ארוע ענק שגילוי עדין של נפש מנגנת יהיה כמעט בלתי אפשרי. עמדה לפנינו משימה לא פשוטה, ארבע הופעות רצופות, שתיים בכל יום.

סרט רץ, חשבתי בליבי.

החבורה המופלאה של המוזיקאים והרבנים שהחלה להתאסף הייתה נקודת האור הראשונה. אי אפשר לי לפגוש את נאור כרמי, את חיליק פראנק ואת עמית יצחק, בלי להתרגש ולהרגיש שאני פוגש את אנשי סודי. אנשים ששותפים איתי לחוויה המדהימה הזו שמוזיקה תגאל את העולם. תיכף ומיד בקרוב ממש.

כל אחד מנגן במקומות אחרים מוזיקה אחרת אבל אני מרגיש איתם ואליהם קירבה עצומה.

האלבום של שולי רנד 'נקודה טובה' היה אבן דרך בחיי האישיים ובחיי עולם התשובה והתרבות הישראלית בכלל. פתאום קם דוס ועשה מוזיקה מעולה. טקסטים, לחנים והגשה חד פעמית, נוקבת, כנה, חמה ומרגשת. כשעמדתי לידו על

אחת החוויות החזקות שחוויתי

שולי רנד

זכיתי להופיע במהלך השנים מול כל סוגי הקהלים שבעם ישראל. בחלק גדול מן המופעים הללו אף הייתה לי הזכות להיות שותף לחוויות רוחניות, לרגעי התעלות והתרוממות רוח מסוגים שונים ובעוצמות גדולות.

אבל - ההופעה ביי"ט כסלו בבנייני האומה, מול ציבור אלפים של יהודים מכל גווני הקשת של החברה הישראלית, נחרטה עמוק בליבי והותירה בי את רישומה כאחת החוויות החזקות שחוויתי במשך כל שנותי על הבמה.

בזמן שחלף מאז ההופעה ניסיתי להבין: מהו הסוד שהסתתר בהופעה הזאת, שהותירה אותי עם רשימו כל כך חזק הרבה אחרי שכבו האורות והקהל התפזר? מה ייחד את הארוע הזה, שנגע בי כל כך?

התשובה שהכי התיישבה על דעתי היא, שזכיתי לראות ולחוש שם משהו לחלוטין לא רגיל. גילוי עצום. עמדתי מול אלפי יהודים, כשהם יושבים ומנגנים בדביקות, כשהם רוקדים בשמחה פנימית מדהימה, ואתה רואה שהדבר היחידי שמעניין כרגע את כולם הוא הקדוש ברוך הוא. מכל פינה באולם בוקעת כמיהה גדולה וכיסופים אל ה' יתברך. "צמאה לך נפשי".

כיצד ניתן להישאר שווה נפש מול אלפים של יהודים שאתה ממש יכול לחוש את אהבת השם שלהם, את הרצון שלהם להתחבר דרך הניגונים הפלאיים של קדושי עליון אל הקדושה, להרגיש את קרבת השם?

השמחה העצומה, שמחת הנפש, שנשבה באולם גלשה גם אל מאחורי הקלעים.

מתי ראיתי שאמנים יורדים מהבמה וממשיכים לרקוד לשיר ולשמח גם בחדרי האמנים? לא זכור לי דבר כזה מה שכאן קרה.

האחדות של הרצון אל השם יתברך הייתה כל כך גדולה, עד שמצאתי את עצמי חומק אל הקהל שישב באולם ורוקד איתו. ההרגשה של אמן שעומד על במה מופרד מהקהל, כמו ב"מופע" רגיל, לא הייתה נוחה לי. לא יכולתי עוד לעמוד מול, רציתי להיות בתוך. להיות עם כולם בהתוועדות המופלאה הזאת וביום שמחתו של הצדיק.

לשמחה זו מה עושה? חיליק פראנק

החסיד הנודע של האדמו"ר הצמח צדק, רבי הלל מפאריטש זצ"ל, אמר פעם: ש"מי שאין לו חוש בנגינה, אין לו חוש בחסידות", ולפי נוסח אחר: ש"יש לו פחות חוש בחסידות". תמיד תמהתי על אימרה זו: הייתכן שמי שלא ניחן משמייים בחוש נגינה, נגזר עליו לאבד מטעם החיים של תורת החסידות?!

בהתוועדות י"ט בכסלו תשע"ה בבנייני האומה בירושלים, תוך כדי נגינה, התיישבו הדברים בליבי: חלק מהקהל שישב באולם, או ליתר דיוק שרקד ללא הפסקה..., לא עוסק בקביעות בתורת החסידות. אם כן לשמחה זו מה עושה?

אלא צריך לומר, שמה שעושה ניגון חסידי עמוק ושמת, לפעמים גם תורה לא יכולה לעשות. ואם כן, יש לפרש את דברי רבי הלל כך: מי שהיה בהתוועדות י"ט בכסלו וראה את המראה הגדול של אלפים מכל מקהלות עמך בית ישראל רוקדים, שמחים ושרים בראש השנה לחסידות וחג הגאולה של אדמו"ר הזקן, ולא יצא מכליו בהתרגשות מהאווירה שהיתה שם שלא מעלמא הדין, אזי אין לו חוש בחסידות.

אני משוכנע שלא נוכח שם שם אדם כזה. הוי אומר, שלכולנו בוודאי יש חוש בחסידות, ומכאן אפוא נובעת השמחה הגדולה שכל אחד ואחד הרגיש שם.

אני מאחל לכל אחד שהשתתף ונטל חלק בהתוועדויות של י"ט בכסלו שיפתח וישכלל את החוש שלו לחסידות גם ללימוד ולהעמקה בתורת החסידות בפועל.

שיחת נפש עם בעל התניא

יחיאל הררי
מחבר הספר 'סודו של הרבי'

הראשונה. האירוע שהחריף את היחסים בין המתנגדים לחסידים הייתה הסתלקותו של הגאון מווילנה, ביום השלישי של חול המועד סוכות, תקנ"ח. בעוד וילנה וכל תלמידי הגאון אבלים, פשטה השמועה שהחסידים מפריזים בשמחת בית השואבה ובתוך כך חוגגים את פטירתו של המנהיג הגדול שהיה ממובילי המאבק בחסידים.

עד כמה היה רב ומשמעותי כוחו של רבי שניאור־זלמן באותה תקופה אפשר ללמוד מפגישה שקיים עם רבי נחמן מברסלב, בשנת תק"ע. בפגישה שאל רבי נחמן האם אמת הוא שיש לכם, לרבי שניאור־זלמן, כבר שמונים אלף חסידים. בעל התניא ענה כי לא היה מתפלא על כך.² כשניים וחצי מיליון נפש מנה העם היהודי בתקופה המדוברת. כשני מיליון מתוכם ישבו באירופה.³ גם אם המספר שנקב רבי נחמן מברסלב הוא מופרז;⁴ עדיין מדובר באחוז ניכר מסך יהודי רוסיה באותה תקופה, וודאי שגבוה בהרבה משיעור החסידים במאה הקודמת, מבחינה יחסית ואבסולוטית.

"... חשיבותו בעיני האנשים גדולה כל-כך עד כי מגיעים אליו ממרחק של מאה מיל ויותר כדי לקבל את תורתו. ואומרים שהשלטון שלו בלתי מוגבל כל-כך, שאילו היה מצווה לבן לגנוב את אביו או אמו או אחיו, היה הבן צריך לציית...!"¹

המושל האזרחי של וילנה, יעקב בולגוקוב, סיכם בדברים אלה את חקירת חמישה עשר החסידים שנעצרו יחד עם רבי שניאור־זלמן במאסרו הראשון בשנת תקנ"ט. את ממצאי החקירה העביר לתובע הכללי בממשלת הקיסר. הערכותיו של בולגוקוב כמובן **מוטעות ומופרכות**, אך הן מבטאות את התרשמותו מ"הדעה העממית" הרווחת ביחס לעוצמת ההתקשרות של החסידים לרבם.

בעשור השני למנהיגותו, המאבק בין המתנגדים לחסידים הגיע לשיא. רבי שניאור־זלמן, כמי שקצב הצמיחה של התנועה החסידית תחת הנהגתו היה הגבוה מבכל אזור אחר, משך את עיקר האש. בהיותו בן חמישים ושלוש נאסר והובל לחקירה בפעם

החיפוש

במהלך עשרים השנים בהן עוצב ספר התניא, בשנים תקל"ו-תקנ"ו, לערך, חוו היהודים תהפוכות שלא ידעו דוגמתן מאות בשנים. שנים אלה היו סוערות במיוחד בתולדות העולם. משטרים ישנים קרסו ומדינות חדשות נולדו, תוך תמורות מדיניות, מלחמות ומרידות.

המשטר בפולין התפורר לגמרי. ועד ארבע הארצות, הגוף העליקהילתי החזק שניהל במשך מאתיים וחמישים שנה את יהדות פולין, גווע. בעוד אירופה תוססת, היהודים נותרו מנודים ומקופחים. ברוב המקומות הם סבלו מחקיקה שרירותית מיוחדת שהגבילה את זכויותיהם ואת מקומות מושביהם. לא זו בלבד אלא שכחלק מהזכות להתיישב באזורים בהם כבר הורשו להשתקע, הם נאלצו בדרך כלל לשלם לאוצר מס גולגולת.

המציאות החדשה דחקה רבים בעולם היהודי לחיפוש אחר תשובות. לא רק תשובות עיוניות, אלא גם כאלה שיובילו לפתרונות מעשיים, למציאת דרכי התמודדות ושיפור המצב.

התנועה החסידית היוותה תשובה לכמיהה לצמיחה והתחדשות רוחנית. זאת החלה להתפשט בעיקר לאחר פטירת הבעל-שם-טוב, בשנת תק"כ. פחות מעשרים שנה מאוחר יותר כבר התפתחו מרכזים חסידיים ברחבי אירופה. בגליציה התפרסם ר' אלימלך מליזנסק, באוקראינה פעלו ר' לוי יצחק מברדיטשב ור' נחום מצירנוביל. בליטא פעלו ר' שלמה מקרלין ור' חיים חייקל מאמדור. בפולין נודע למרחקים שמו של החוזה מלובלין. רבי שניאור-זלמן שימש כמנהיג החסידים ברוסיה הלבנה.

בעל התניא כ"מטפלי"

הצלחתו של רבי שניאור-זלמן לטפח תנועה כה גדולה ומשמעותית בזמן קצר יחסית הייתה יוצאת דופן כמעט בכל קנה מידה. למרות שזכה בכינוי אדמו"ר הזקן על-ידי ממשיכי דרכו, הוא הפך למנהיג רב השפעה כבר בגיל 41. השיטה

שגיבש הלהיבה ומשכה אליה אלפים רבים מכל חלקי מזרח אירופה, שנהרו לליאוזנה, בה נולד ופעל רוב ימיו, כדי לבקש עצה ממפתח השיטה. עד כדי כך גדל זרם המבקרים שביקשו להיכנס לפגישה עמו על-מנת לזכות בהדרכה אישית, שלא נותרה לו ולאנשי חצרו ברירה אלא לתקן תקנות נוקשות שיווסתו את עומס המבקרים.⁵ בלשונו הוא מתאר את הצורך בתקנות:

"והנה כולם משתוקקים להיכנס ואי אפשר לי לחלק חלוקים בנייהם כי קשה כשאלו קנאה מהדוחקים ונכנסים. ואי אפשר לי לפי טבעי ורכות לבי לראות העגמת נפש של הנדחים מלכנום, וישונו לכתיהם בפחי נפש מקנאתם..."

מה הלהיב במסרים שהציע רבי שניאור-זלמן שגרם לדחוק בכניסה לחדרו?

הקהל, שהיה נתון באי וודאות כלכלית ומדינית, נמשך לדרכו של בעל התניא לא רק בגלל דמותו הייחודית, למדנותו והכריזמה הטבעית שקרנה ממנו.

בדרך כלל בני אדם קוראים או מאזינים לדברים לא בגלל שהם מעניינים, אלא בגלל שהם מעניינים אותם. קוראים ושומעים מתעניינים במסרים שמהם יוכלו להפיק דבר מה אודות חייהם, הדילמות שלהם, והקשיים עמם הם מתמודדים.

לכל אחד מהמבקרים אצל בעל התניא היו שאלות, ספקות, התלבטויות, חרדות. כמו רוב שכניו היהודיים הוא חווה ייסורים וסבל, קשיים כלכליים וחוסר יציבות, ועם שק זה של בעיות ותנודות נפשיות הוא ביקש להיכנס לבעל התניא על-מנת לקבל את העצה הראויה.

בפגישות ה"יחידות", רבי שניאור-זלמן העניק למבקרים הדרכה אישית וישירה. בשפה המודרנית ה"יחידות" יכולה להיות מתוארת כסוג של טיפול והדרכה נפשית-רוחנית-אמונית, לה זכו החסידים מהרבי.

פגישת היחידות תובעת מ"המטופל" מאמץ, ריכוז, עבודה עצמית ונכונות לשינוי. עבודה הכוללת בין היתר לימוד, קריאה והפנמה של

נפוצה באותם זמנים בקרב החסידים, הייתה הדרך היחידה שבה יכול היה רבי שניאור-זלמן להיענות לאלפים שהתדפקו על דלתו.

לנצח כל רגע מחדש

מה אמר בעל התניא לחסידיו באותן פגישות, שקנה את ליבם? מהם העיקרים מאותן פגישות שסיכם בספרו?

ה"יחידות" תהיה מורכבת בדרך כלל משלושה מרכיבים. אבחוננו של הרבי את המצב **המצוי**, את המצוקות, הקשיים והדילמות האובייקטיביים והסובייקטיביים מהם סובל האדם שמולו. בשלב השני יופיע תיאור המצב **הרצוי**, אליו יש לשאוף. המצב הכולל את הפתרון לבעיה ואת המזור לנפש. ולבסוף הרבי ישטח את ה**דרך**, את העצות המתאימות על-מנת לעבור מהמצב המצוי לזה הרצוי.

מנקודת המבט שהציג, האדם נידון למאבקי נפש בלתי פוסקים. ריצת המחשבות, הטרדות, תחושת חוסר השלמות, החמיצות, הבדידות, התנודתיות בנפש, הספקנות, כל אלה אינם פוסחים כמעט על אף אדם, עשיר או עני, חכם ושאינו. לאדם מגוון רצונות הקשורים בין היתר להצלחה, רווחה כלכלית, בריאות פיזית וחיי משפחה תקינים. אלא שמבנה הנפש הוא כזה, שגם כאשר האדם מגשים שאיפה אחת, מיד צצה אחרת תחתיה, והוא לא יזכה במנוחת הנפש לאורך זמן.

האם אפשר להתגבר על תחושת החסך הנפשי? הבעורה של רבי שניאור-זלמן בתניא היא שרוב בני האדם לא יצליחו לנצח ניצחון **מוחץ** את בריחת המחשבה לאפיקים בלתי רצויים, את ההרהורים הלא ממוקדים, את המרמור הפנימי, את הנטייה לעצבות, את החרדות מפני העתיד או את תחושת הגאווה והישות. הניצחונות הם תמיד **זמניים**. את תחושות השמחה, השלמות וההרמוניה בין הממד הפנימי לבין זה החיצוני ניתן להשיג רק

רעיונות. על-פי רבי שניאור-זלמן "טיפול" והגשמה עצמית הם לעולם חלק ממערכת רחבה יותר של ערכים, עמדות ותפיסות לגבי העולם ותכלית האדם.

המטרה של העצות שהעניק הייתה לעורר בפונים אליו את כוח הדעת לגבי תכלית חייהם. לעורר את הזיק להתבונן ולחפש. ובסופו של דבר להביא לכך שכוח הדעת, החיפוש, יוביל גם למעשים.

התניא כשיחת נפש

שיטת רבי שניאור-זלמן הופצה במהלך השנים קודם הוצאתו לאור של ספר התניא, בו גיבש וסיכם את עיקרי הגותו. שש שנים לפני פרסום התניא כספר, בשנת תקנ"ז, כבר נהג אדמו"ר הזקן לומר כדרשה בכל שבת ויום טוב קטע מסוים מהתניא בפני החסידים.⁷

כשיצא התניא לאור הוא זכה להצלחה מסחררת. עדות לכך היא מספר העותקים בהם נדפס ספר התניא כבר במהדורות הראשונות. המהדורה הראשונה ראתה אור ב-15,000 עותקים. כיום, כשההדפסה קלה וזולה לאין שיעור, קשה לחשוב על ספר עיון שיראה אור כבר במהדורתו הראשונה במספר כזה של עותקים. שנה לאחר מכן הודפסה המהדורה השנייה ב-5,000 עותקים. בשנה השלישית הודפסו 20,000 עותקים נוספים.

ספר התניא, כפי שמעיד המחבר בעצמו, מהווה תחליף לאותו מפגש פנים אל פנים. בספר ניתן למצוא ליקוט של כל אותן עצות שהעניק במשך השנים, ואריגתן יחד לכדי משנה מלוטשת. התניא הוא סיכום כתוב של עשרים שנות הגות, מפגשים, "יחידויות" ושיחות,⁸ שבכל אות ומילה הושקעה תשומת לב רבה.⁹ הטכניקה הייתה להסביר את השיטה ומכאן לאפשר ללומדים לעמוד על רגלים עצמאיות בהתמודדויות שנכוננו להם.¹⁰ העלאת עיקרי הרעיונות על הכתב, למרות שלא הייתה

הזמנה ל"יחידות"

בתניא הזמין רבי שניאור זלמן את הקוראים לענות על שאלות כמו היכן נמצא הבורא ומה היחס שלו לברואים, מה תכלית החיים ומה תפקיד הייסורים. אולם מי שלומד בספר מפתח שיחת נפש משלו עם בעל התניא. שיחת נפש שבמהלכה הוא לומד להכיר את בעל התניא ומשנתו, אך יותר מכך הוא לומד להכיר את עצמו. להכיר את מאבק האיתנים המתחולל בתוכו, מאבק בין נפשו האלוקית לנפשו הטבעית, ולשמוח בהזדמנות העומדת לפתחו לנצח באותו מאבק. שכן המאבק והמודעות לו, הם מה שניתן לתאר כעבודת הבורא האמיתית.

הקסם של שיחת הנפש הצומחת מתוך הלימוד בתניא לא פג בחלוף השנים. עד היום מזמין בעל התניא את קוראיו לפגישה אינטימית עמו, ובה הוא מכווין אותם אל דרך הניצחונות. ניצחונות של נפש אלוקית המנכיחה את בוראה במציאות הגשמית.

עלידי ניצחונות קטנים, כל רגע מחדש. הסיבה לכך היא שיש ערך במאבק הפנימי, וככל הנראה לשם אותו מאבק נברא האדם. כל רגע בחיי האדם נושא בחשיבות רבה כל-כך, משום שהוא מגלם את המאבק של אותו הרגע. האדם נידון למאבק מתמיד. המשימה שלו, משימת חייו, היא לנצח את המאבק ברגע הנוכחי.

מפתיע לגלות כי התמונה הזאת, למרות כוחות המאבק הנוטלים בה חלק, היא מלאת אופטימיות. לא משנה מה קרה לפני רגע, לאדם תמיד יש את הרגע הנוכחי כדי לנצח בו. הפירות הנפשיים הם תוצר של עבודה פנימית מתמדת. מצד אחד האדם לעולם אינו יכול לנוח על זרי דפנה ולהתרפק על ניצחונות יום האתמול. מצד שני השכר, שכר ההתגברות על תכונות ונטיות בעייתיות בנפש, הוא ביחס ישר למידת המודעות והמאמץ.

"לנצח כל רגע מחדש", ספרו החדש של ד"ר יחיאל הררי אודות חייו ותורת הנפש של בעל התניא, יוצא לאור בקרוב.

כתב רבינו את ספרו התניא ודייק בכל תיבה ותיבה... והיינו שנתעסק בכתיבתו בין השנים תקל"ה-תקנ"ה. ראו יהושע מונדשיין, **לקוטי אמרים הוא ספר התניא**, מהדורותיו, תרגומיו וביאוריו, תשמ"ב, במבוא.

9. ראו למשל: מכתב רבי יוסף יצחק, כ"ח תמוז תרצ"ב. מובא ב**לקוטי שיחות** חלק ד' עמ' 1212; הרבי מלובביץ', **אגרות קודש**, חלק ה עמ' רצה, ובעוד מקומות.

10. גישה זו היא אבן יסוד במחשבת החסידות, ובהקדמת המלקט לתניא מובאת במפורש: "על כן רשמתי כל התשובות על כל השאלות למשמרת לאות להיות לכל אחד ואחד לזכרון בין עיני ולא ידחוק עוד ליכנס לדבר עמי ביחידות כי בהן ימצא מרגוע לנפשו ועצה נכונה לכל דבר הקשה עליו."

בפולין וליטא היו לפי רשימות הממשלה בשנת תקכ"ח, 1788, כשש מאות אלף נפש. אם כי ההערכות הן כי מספר היהודים היה גדול בהרבה וקרוב למיליון. ראו אטקס, שם, עמ' 14 ופרק שביעי.

5. על התקנות ראו אטקס, שם, עמ' 79-70.
6. שם, עמ' 364.

7. רבי יוסף יצחק, **ספר השיחות** תשי"ג, עמוד 23.

8. בלוח **היום יום**, ו' אדר שני, עמ' 12, מצוין: "מקובל אצל זקני אנ"ש (אנשי שלומנו) ספר התניא הוא לקוטי עצות שענה רבינו הגדול לאנ"ש ביחידות בשנות תק"מ-תק"ו. בקץ תקנ"ב החל לסדר את ספר התניא בצורתו כמו שהוא עתה לפנינו. בתקנ"ג כבר היו העתקות רבות ממנו...". יהושע מונדשיין מביא גרסה נוספת: "עשרים שנה

1. מצוטט אצל עמנואל אטקס, **בעל התניא**, רבי שניאור זלמן מלאדי וראשיתה של חסידות חב"ד, מרכז זלמן שזר, ירושלים, תשע"ב, עמ' 272.

2. לתשובתו המלאה של בעל התניא, ראו יהושע מונדשיין, "פגישתם של אדמו"ר הזקן ורבי נחמן מברסלב", **מעיינות**, טבת ה'תשע"ד, גיליון מס' 39, עמ' 13-11.

3. על מספר יהודי מזרח אירופה ראו שמעון דובנוב, **דברי ימי עולם**, הוצאת דביר, מהדורה 2, תשל"ב, כרך ה, עמ' 5. וראו: ישראל ברטל, **מ'אומה' ללאום**: יהודי מזרח אירופה. רעננה, משרד הבטחון, הוצאה לאור, תשס"ב, עמ' 44.

4. אטקס מערער על הערכת רבי נחמן שנראית לו מופרזת ומביא את הערכת המשטר הרוסי לגבי מספר היהודים הכללי.

מהפכת החסידות לנשים

ב שנים האחרונות, כשהחלו הארועים המיוחדים של י"ט כסלו" בבנייני האומה, טענתי שזה לא הוגן, גם אני רוצה לבוא!

ב

והנה, השנה, זו הפעם הראשונה, הוקדש יום שלם לנשים בלבד - עם כל השפע הרוחני הנהדר: שיעורים והתוועדויות, מופע הניגונים הכפול, יריד הספרים ותערוכת החסידות.

זהו חידוש נפלא: ניתנה התייחסות משמעותית לציבור הנשי שצמא מאוד לדבר ה' ולמעיינות החסידות, ורוצות לחוש רגעי התעלות ורוחנית, לרכוש ספרי חסידות להן ולילדיהן. זה דבר גדול מאוד, זו ברכה של ממש.

י"ט כסלו, יום שחרורו של אדמו"ר הזקן ממאסר, מסמל גם שינוי באופייה של תורתו. כפי שהסבירו אדמו"רי חב"ד, מאמריו של אדמו"ר הזקן שנאמרו "אחרי פטרבורג" (המאסר היה בבית האסורים שבפטרבורג) שונים הן מצד צורתם (היו ארוכים ורחבים יותר), והן מצד סגנונם ותוכנם (התורות נאמרו בצורה יותר מוסברת ויותר מבוארת).

על יסוד מאמר חז"ל "מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא", רואים החסידים את י"ט כסלו כיום חגה של תורת החסידות, יום בו מן השמים התירו לאדמו"ר הזקן להמשיך ולהפיץ חסידות באופן שכלתני, בחכמה בינה דעת.

לא מספיק שכל, צריך גם לב

השנה, יכולות אנו לחגוג את האישור להפצת החסידות לנשים, בפרהסיא ויחד עם זאת בצורה מכובדת וצנועה. עבורי מדובר בחידוש מאוד גדול ומרענן. עד כה המפגש האישי שלי עם החסידות היה לבד. למדתי גם עם חמי תניא, שפת אמת, ר' נחמן, אבל באופן כללי בציבור הדתי לאומי זה לא היה עניין שבפרהסיא. אם רציתי לומר שאני לומדת חסידות, הייתי אומרת שאני לומדת "פנימיות", "עומק", אך לא הייתי משתמשת במילה: חסידות. היו שטענו: חסידות היא מדרגה עליונה, אליה באים רק לאחר שאר מדרגות.

מתוך דברי הרבנית
נעמי שפירא
בהתוועדות לנשים
שהתקיימה בי"ט כסלו
בבנייני האומה

החסידות קשורה ורלוונטית במיוחד בתקופה שלנו, בעידן המודרני - יש ידע, יש שכל, אך חסר לב. חסרה התרגשות, התחדשות. שומעים המון שיעורים, אבל האדם מרגיש ש"זה לא הופך אותו". הדברים נשארים ברובד האינטלקטואלי ואינם יורדים וחודרים ומחלחלים. אין כמו החסידות המדברת והתובעת השתנות, להתהפך ולהיבנות מחדש. החמימות החסידית חודרת עמוק עמוק לתוך הנפש.

להזכיר לה מה עליה לשאול אצל רבנו הזקן" (קובץ התמים, ג, עמ' כו).

ובכלל, הרבי זצ"ל מאד דחף נשים ללמוד. בין יתר דבריו בנושא, אמר הרבי דבר מופלא ביותר: "שהעניין זה [לימוד תורה לנשים] הוא מהחיידושים לטובה שבדורות האחרונים... כיון שבסוף הגלות מודגשת יותר ההכנה לזמן הגאולה... [נ]כיון שלעתיד לבוא תתגלה המעלה ד'אשת חיל עטרת בעלה' נקבה תסובב גבר, לכן החידוש וההוספה בלימוד התורה בדורות האחרונים הוא בהדגשה יתירה בנוגע לנשים".

מה טעם הדבר? מפני שעבודת ה' של אשה היא דבר יקר ביותר. זה לא בא ממקום של 'תלמי תלמי, ותחתני מאוחר'; זה מגיע יחד עם הקמת משפחה, גידול ילדים. יחד עם מילוי התפקיד של האשה, יש דגש רב על לימוד תורה ופנימיותה, דבר הנותן חום וחיות גם במילוי תפקיד חשוב זה.

עוד אמר הרבי: "בכל ענין הנוגע לעמנו בני ישראל ובכל מצוה ופעולה רבתי נתנו לנשות ישראל כחות מיוחדים, לא רק להשתתף, אלא להיות דוגמה ומופת לרבים. ואין בימינו מצווה יותר מהפצת והחזקת היהדות".

פעם מישהי האירה את עיני באומרה: למה קוראים ל"בית חב"ד" בשם זה דווקא? כי בשביל להפיץ יהדות צריך קודם שיהיה בית. הרבי ביקש שנשים ידליקו אור, נר שבת, בבית, ואור זה יאיר את העולם כולו.

הארוע של י"ט כסלו לנשים, בצביונו ובסגנונו המיוחד, הוא חשוב ביותר, דווקא מפני שקיימת תנועה חזקה מאוד של נשים הרוצות להתקדם בתורה, אך עושות זאת בחיקוי הגברים, כמו שהוא עולה לתורה, גם אני רוצה לעלות לתורה"; "אם הוא נותן טבעת, גם אני אתן", וכו'. אפילו אם הדרישות הללו מגיעות לעיתים ממקום פנימי של התעוררות לקודש, צריך לזכור כי יש לנו סייגים.

זהו היופי של הארוע הזה, של התופעה הזאת, חסידות לנשים. כאן האמירה היא שיכול להיות עולם תורני נשי חי ותוסס, אך שומר קלה כבחמורה, ולא מגרד את ההלכה כלל! עולם שכל חפצו ומגמתו הוא חיפוש לעבוד את ה' כמו שה' מצווה בתורתו, יחד עם שמחה, גדלות ועוצמה.

זהו דבר שחב"ד הנחילה, והוא נתיב מאוד משמעותי. זהו צורך גדול; ניווט הכחות הרוחניים הגדולים שהקב"ה נטע בנו, הכמיהה לשמוע את דבר ה'.

כיום, ברוך ה', כל מדרשה תובעת שיעורי חסידות, וזה חלק מתהליך רחב יותר של "ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים". כיום אי אפשר לחיות אפילו רגע בלי פנימיות. הצמאון כה גדול הוא, שחייבים לתת מענה. וברוך ה' אכן יש מענה, בחסידות.

באופן כללי, חב"ד היא בעלת יכולת מעולה להנגשה, אין חסידות נוספת שמנגישה את עצמה כחב"ד. במיוחד בחסידות מבוארת, ובכלל. אמנם הכתבים עצמם הם עיוניים ומצריכים מאמץ ויגיעה, אך ישנם הרבה כלי עזר וביאורים. כך לדוגמה בקורס תפילה שאני מלמדת, הבאתי קטע ממאמרו של אדמו"ר הזקן מתוך "חסידות מבוארת", וכולם הבינו את כל הנאמר.

לימוד החסידות הוא לימוד שפה חדשה, עמוקה ומשמעותית.

פלא בעיניי, שלפני שנים כה רבות ידעו מה נצטרך כיום... לא ייאמן כיצד גדול בישראל רואה דורות קדימה. יהודי יושב במאסר וצופה שנים קדימה, שאם לא ייצא, מיליוני יהודים במאות השנים הבאות יאבדו מחיותם.

החסידות קשורה ורלוונטית במיוחד בתקופה שלנו, בעידן המודרני - יש ידע, יש שכל, אך חסר לב. חסרה התרגשות, התחדשות. שומעים המון שיעורים, אבל האדם מרגיש ש"זה לא הופך אותו". הדברים נשארים ברובד האינטלקטואלי ואינם יורדים וחודרים ומחלחלים. אין שניה לחסידות המדברת והתובעת השתנות, להתהפך ולהיבנות מחדש. החמימות החסידית חודרת עמוק עמוק לתוך הנפש.

עולם תורני נשי חי ותוסס, אך שומר קלה כבחמורה!

עוד הרבה לפני שהפמניזם הגיע, חב"ד דגלה בלימוד לנשים. "במושג של גזע החסידים", אמר הרבי המהר"ש, "אין הבדל בין בן לבת. חבל שחסידים מחנכים בדרך החסידות רק את בניהם ושוכחים על בנותיהם. בעל 'אור החיים' למד עם בנותיו חומש, וזהו פירוש 'אור החיים' על התורה" (מובא באגרות קודש אדמו"ר הרי"צ, ח"ג, עמ' תסט).

והרבי הרש"ב אמר: "אין הבדל בין ברא לברתא... אצל רבינו הזקן הייתה בת בשם פריידקע, ורבנו הזקן היה אומר חסידות במיוחד לפניה, כפי הסיפור הידוע שאדמו"ר האמצעי הראה לה בחשאי את קצה האבנט שלו, כדי

עוצמת הפנימיות

” אשת חיל מי ימצא ורחוק מפנינים מכרה” (משלי לא, ו)
שלושה דברים נמשלו לפנינים, נתחיל מהקל אל
הכבד:

המדרש מספר, כי שלמה המלך כתב את השיר "אשת חיל" לאמו בת שבע בעקבות מעשה שהיה. שלמה המלך לא היה שותה יין, כי היה עובד בבית המקדש, ומפתחות המקדש היו בידיו. באותו לילה שנישא לבת פרעה, היא גרמה לו לשתות יין, שהפיל עליו עייפות גדולה ונרדם. לאחר מכן, כשהאיר השחר, החשיכה את החדר. חשב שלמה שעדיין לילה, ולא התעורר כהרגלו לפתוח את המקדש לעבודתו. בינתיים היו צריכים להקריב את קרבן התמיד, ולא היו יכולים מפני שמפתחות המקדש נמצאו תחת כריתו של שלמה, ואף אחד לא העז להיכנס פנימה להעירו. עד שפנו לאמו בת שבע שתעיר אותו, והיא העירתו והוכיחתו. אז כתב שלמה, "אשת חיל מי ימצא ורחוק מפנינים מכרה".

כשאנחנו, נשים של שנת תשע"ה, קוראות את מזמור "אשת חיל" בוודאי עולה על דעתנו שהוא נכתב עבור נשים כמונו - אישה עכשווית, מודרנית, אישה שעובדת - "ממרחק תביא לחמה", אישה שדואגת לילדיה - "לא תירא לביתה משלג כי כל ביתה לבוש שנים", אישה שמשמשת מקור גאווה למשפחתה - "קמו בניה ויאשרוה, בעלה ויהללה". אישה מצליחה מאוד, עובדת יום ולילה, גם בבית וגם בחוץ, מפרנסת, עושה. "נודע בשערים בעלה" - מהללים את בעלה בזכותה. ושלמה המלך משווה את אשת חיל לפנינה: "רחוק מפנינים מכרה". כשתדעו מהי פנינה וכמה יקרה היא, תיווכחו לדעת שאשת חיל היא עוד יותר יקרה מפנינה.

מתוך דברי הרבנית
אסתר פיקרסקי
בהתוועדות לנשים
שהתקיימה ב"ט כסלו
בבנייני האומה

האישה קשורה אל הפנימיות. הקדוש ברוך הוא נתן לנו את החוש להסתכל על משהו ולראות מה הפוטנציאל שלו. אישה יכולה להסתכל על עץ ללא עלים, ולומר: זה חי, זה יניב פרחים בקיץ. זאת מתנה שהקדוש ברוך הוא טבע באישה

פנינים - לפני ולפנים

הדבר השני שנמשל לפנינים הוא התורה. שלמה המלך כותב במשלי (פרק ג): "יקרה מפנינים מכרה וכל חפצך לא ישוו בה". שלמה המלך רוצה לומר לנו את ערך התורה, ושוב משתמש במשל הפנינה - שיקרה התורה מפנינים. ובגמרא

כתוב על הפסוק הזה, שהתורה יקרה מכהן גדול הנכנס לפני ולפנים. זוהי נקודת מבט אחרת מהן לפני ולפנים - "לפני ולפנים". התורה יקרה מפנינים, כיוון שיש בה לפני ולפנים.

בחסידות לומדים, שהתורה היא חוכמתו ורצונו של הקדוש ברוך הוא, האדם הלומד תורה מתאחד עם הקדוש ברוך הוא, כי החוכמה של הקדוש ברוך הוא נעשית חוכמת אדם הלומד, עד שנעשים לאחד. כמו שמובא בחסידות - "אנא נפשי כתבית יהבית": הקב"ה אומר שהוא הכניס את עצמו בתורה. וכשמכניסים את התורה לתוכנו, אנו מתאחדים עם הקדוש ברוך הוא, ועל כן אומר שלמה "יקרה מפנינים מכרה".

הדבר השלישי שנמשל לפנינים הוא החסידות. על השאלה מהי מהותה של החסידות, או מה הצורך בלימוד חסידות, יש לנו תשובה מאדמו"ר הקודם, רבי יוסף יצחק. הוא המשיל את החסידות לשני משלים: לפחם ולפנינים.

פנינים נמצאות במצולות הים, ופחם במעמקי האדמה. חייב להיות מנהל על המכרה המורה היכן וכיצד למצוא הפחמים, ועל שיקול דעתו המיומנת יכולים הכורים לסמוך, בתנאי שיבצעו את הוראותיו בדייקנות. אך למרות כל זאת, הכורים אינם יכולים לסמוך על החמצן שנושם המנהל; על כל אחד מהכורים להיות מחובר לאספקת חמצן אישית. אחרת יאבד את הכרתו ויפול. גם שולי הפנינים ממעמקי הים זקוקים למיכל חמצן אישי לכל צוללן.

ומעניין: הרבי הריי"צ, מאריך בתיאור כורי הפחם ששורדים לעמקי האדמה לכרות את הפחם ולהעלותו משם, אך ממעט לדבר על הפנינים.

לחמם את העולם הקר

על מנת להבין את הדימוי של חסידות לפחם ולפנינים, צריכים להבין מדוע החסידות התגלתה דווקא בדורות האחרונים, בתקופת הבעל שם טוב, ולא בדורות קודמים. לעיתים קרובות אנשים טוענים שהוריהם זקניהם קיימו תורה ומצוות בהתלהבות וחיות ללא החסידות, מדוע אפוא בתקופתנו חשוב כל כך ללמוד חסידות?

כשאנחנו, נשים של שנת תשע"ה, קוראות את מזמור "אשת חיל" בוודאי עולה על דעתנו שהוא נכתב עבור נשים כמונו - אישה עכשווית, מודרנית, שעובדת, שדואגת לילדיה, אישה שמשמשת מקור גאווה למשפחתה. אישה מצליחה מאוד, עובדת יום ולילה, גם בבית וגם בחוץ, מפרנסת, עושה...

התשובה המקובלת היא, שהתקופה של הבעל שם טוב הייתה תקופה קשה לעם ישראל. חושך וקור בעולם, גם בגשמיות וגם ברוחניות. היו צריכים משהו כדי לחמם את העולם ואת היהודי. זה הרעיון של המשל המדמה את החסידות לפחם. הפחם שנועד לחמם את הנפש של היהודי על מנת שיוכל להתמודד עם העולם הקר. כולנו צריכים להתמודד עם העולם החיצוני - לצאת לעבוד, להסתובב בחוץ, לעשות משא ומתן. עולם חיצוני המנוגד מאוד לחום היהודי, לקיום התורה והמצוות בהידור, עולם שקרי שמכסה על האור האלוני.

לכן מאריך אדמו"ר הריי"צ במשל הפחם שבא ממעמקי האדמה ומחמם את האדם, ומאפשר לו לצאת לעולם החיצוני הקר. החסידות באה מהעומק, על מנת לחמם את החלק הגלוי שנשמת היהודי, המתמודד עם החלק החיצוני של העולם.

ככלה הנכנסת לחופתה

כאמור, מאריך הרבי הריי"צ במשל הפחם, אך מקצר במשל הפנינים. הרבי זי"ע מסביר, שיש עוד מטרה ללימוד החסידות, ולהתגלותה בדורותינו, בעקבתא דמשיחא: לא רק בגלל נחיתות הדור, אלא דווקא בגלל מעלתו. הדור שמכין את עצמו ואת העולם לקבלת פני משיח. דור שנמצא בערב שבת, ומכין את העולם ליום שכולו שבת לחי העולמים. אנחנו לא באמצע ששת ימי המעשה, אנו כבר קרובים ליום השביעי. וכאן צריכים כוחות גדולים ועמוקים יותר ממה שהפחם יכול לתת ולהאיר. גם אם הפחם כבר עשה את עבודתו והאיר את החלקים החיצוניים והגלויים של הנשמה המתמודדים עם העולם, הרי שכעת, על מנת להתכונן לשבת צריכים כוחות אחרים. הראש צריך לחשוב אחרת. אי אפשר להתכונן לשבת בראש של חול.

הרבי אומר שבדור שלנו אנו כמו כלה המוכנה להיכנס לחופתה. הגאולה היא החופה של כנסת ישראל עם החתן הקדוש ברוך הוא.

כאשר כלה מתכוננת לקראת חתונתה, אחד הדברים שהיא עונדת עליה הוא שרשרת פנינים. היא צריכה פנינה על מנת להיכנס לחופתה.

למה דווקא פנינה? אם נחזור למשל הפחם והפנינים נבחין, שיש הרבה דברים דומים בין הצוללן וכורה הפחמים. שניהם צריכים להיות מחוברים למנהל העבודה, למישהו שנשאר למעלה ומדריך אותם איך לרדת, היכן לחפש ולאן להגיע. שניהם צריכים להיות מחוברים לצדיק, לרבי, למורה דרך, שהוא כמו מנהל עבודה האומר לאן ללכת. שניהם בעומק, זה בעומק האדמה וזה בעומק הים. כאן נגמר הדמיון במשלים. כעת נדבר על השוני.

כורה הפחם דולה דברים חיוניים לקיום החיים; ואילו הצוללן מחפש פנינים, שהן קישוט בלבד. הפחם הוא הכרחי על מנת לחמם, ואילו פנינים נראות כמותרות.

זה התפקיד שלנו כנשים, הקשורות לעומק, להכנה לשבת, להכנה לחופה. רואים במוחש איך הנשים בתקופתנו מחפשות את העומק, את הפנימיות, ולא רק ברכ חיצוני שנעלם כעבור דקה. רוצות עומק לחיים, ליום יום. רוצות להעמיק יותר ויותר בפנימיות התורה, בתורת החסידות.

שלנו כנשים, הקשורות לעומק, להכנה לשבת, להכנה לחופה. הנשים הצדקניות שבדור של עקבתא דמשיחא, הן גלגול של נשות יוצאי מצרים. רואים במוחש איך הנשים בתקופתנו מחפשות את העומק, את הפנימיות, ולא רק ברק חיצוני שנעלם כעבור דקה. רוצות עומק לחיים, ליום יום. רוצות להעמיק יותר ויותר בפנימיות התורה, בתורת החסידות.

לקחת מהפנימיות שבפנימיות

אסיים בדברי הרבי: "וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל". לפני מלשון פנימיות. "זאת התורה אשר שם משה - לפני", משה השתדל להגיע לפנימיות של בני ישראל. דבר זה קשה מאוד, אבל זהו תפקידו של משה, להגיע לפנימיות של כל אחד. וכך גם ההתקשרות של בני ישראל אל משה, צריכה להיות כמים הפנים אל הפנים, אל הפנימיות של משה, כלשון הכתוב 'לך אמר לבי בקשו פני את פניך ה' אבקש'. על ידי התגלות פנימיות הנשמה מגיעים לפנימיות של מעלה, פניך ה'.

והמשיך הרבי: אלו שלקחו עד עתה את החיצוניות של החסידות, של הרביים, צריכים לקחת מפנימיותם, ואלו שלקחו מפנימיותם, צריכים להוסיף ולקחת את הפנימיות שבפנימיות, היא הפנינה שבעומק הים ובתוך הצדף והקונכייה, לפני ולפנים.

כל אישה פה תקח עוד מהפנימיות בעצמה, וביחד ניצור שרשרת פנינים לקבל פני משיח במהרה.

הפחם מקורו באדמה. אדמה היא עולם גלוי. האדם בא מן האדמה, נגלה. ואילו הים מכסה. כשמשיח יבוא - ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים. המים מכסים את הים, את כל בעלי החיים שיש למטה, ומשם מגיעה הפנינה. הפחם מתאים לתקופה חשוכה וקרה. אך גם לאחר סיום תקופה זו, כאשר כבר נעשה חם ומאיר, צריכים לעשות סוויץ', ולדעת שנמצאים ביום שישי ועלינו להכין את הבית והעולם לשבת. זו עבודה אחרת.

אנו מכירות את עצמנו כנשים המכינות הבית לשבת. הקימה בבוקר יום שישי היא אחרת. הנחת, השמחה, ההתלהבות, היא ככלה הנכנסת לחופתה. וזוהי גם עבודתנו כנשים המכינות את העולם. לחשוב על משל הפנינה וללמוד כיצד יש להתכונן. לא מקרה הוא שהפנינה משמשת כמשל לתורה, לחסידות ולאישה כנאמר לעיל.

הפנינה מסמלת אישה, כי לא רק שהיא מכוסה בתוך המים, היא בתוך קונכייה. האישה באה מתוך אדם הראשון, היא באה לכתחילה מהפנימיות, בשונה מהאדם שבא מן האדמה - מן הנגלה. כך חילק הקדוש ברוך הוא את העולם בבריאתו: יש נגלה ויש פנימיות. משפיע ומקבל, שמש וירח, זכר ונקבה, יום ולילה. זהו כוחן של הנשים - הכיסוי. הקדוש ברוך הוא נתן לנו את החוש להסתכל על משהו ולראות מה הפוטנציאל שלו. אישה יכולה להסתכל על עץ ללא עלים, ולומר: זה חי, זה יניב פרחים בקיץ. זאת מתנה שהקדוש ברוך הוא טבע באישה, כי היא באה מהפנימיות ומתקשרת עם הפנימיות של הזולת.

זה הקשר בין נשים, חסידות ותורה. זה התפקיד

החלטה טובה

אנחנו בליל התקדש החג, חג הגאולה י"ט בכסלו. אנו מכנים אותו בשם זה בעקבות גאולתו של אדמו"ר הזקן מבית האסורים, אבל למעשה הגאולה היא של כולנו. זוהי גאולה מן הקונפליקטים, וכולנו יוצאים, כל אלה שבאים להשתתף בשמחת היום הזה. הרבי הרש"ב אמר על י"ט בכסלו ש"אור וחיות נפשנו ניתן לנו", וכל מי שיבוא להשתתף ביום הזה, הבטיח אדמו"ר הזקן, הוא יוציא אותו מן המצר אל המרחב.

מספיק ללכת ברחובות הסמוכים לבנייני האומה וכבר מתרחבת הנפש, מתרחב הלב, ויוצאים מן המצרים ומן הקטנוניות היומיומיות שלנו. ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה שבו מתקיים "רמי לוי לספרי חסידות". לא רעב ללחם, ולא צמא למים כי אם לשמוע את דבר ה'. אלה ימים גדולים. אנחנו זוכים לחיות עם הזמן המיוחד הזה, וכמוכן עם המבט תמיד קדימה, שבאמת ייבנו בנייני האומה הישראלית, שבעזרת ה' נקים את השכינה ונקום איתה מעפרה. שהיום הזה באמת יהיה פתח לחג גאולה אמיתי, שלם, בעזרת ה'.

אור שלא היה כמוהו

כאשר אדמו"ר הזקן מדבר באגרת הקודש על "לעורר את האהבה הישנה לארץ ישראל", הוא למעשה מדבר על ראש השנה. הוא מניח יסוד עצום בראש השנה - זהו יום שבו נמשך אור

בכדי להוריד 'אורות' גבוהים אל תוך החיים השגרתיים, כדאי לקבל על עצמנו קבלה טובה לכל השנה, שתתן לנו חוסן אישי וביטחון ותשמור עלינו אפילו יותר מבטונדות. אבל איך מוצאים לזה זמן בתוך כל העיסוקים שיש לנו, ומה יתן לנו את הכוח להתמיד?

מתוך דברי הרבנית
אורה רבקה וינגורט

בהתוועדות לנשים שהתקיימה
בי"ט בכסלו בבנייני האומה

גדול, העיקר הוא שיהיה מדיד ומעשי - פעולה שאפשר לעשות ולסיים אותה. לא מקבלים החלטה טובה שלעולם לא אכעס, כי זה לא יקרה. אבל בהחלט אפשר להחליט שמחר בבוקר כאשר נעיר את הילדים - למשך חמש דקות נהיה עם יותר מאור פנים. גם אם אחר כך יחזור הכעס שוב, לפחות יהיו חמש הדקות הראשונות של השמחה ומאור פנים.

בחודש הבא נקבל החלטה על חמש דקות נוספות, אחר כך בראש השנה לאילנות, בפורים, בפסח - בכל פעם שיש חג או התוועדות חסידית, יום הולדת או יום נישואין - נקבל החלטה טובה קטנה, ואז נרגיש באמת שאנחנו משתנים. נרגיש שנשאר איתנו משהו מהאורות הגבוהים, רושם מהחוויות המדהימות שאנחנו חווים.

לימוד החת"ת היומי

זהו הדבר עליו רציתי לעמוד - הצעה להחלטה טובה. שכל אחת תקבל על עצמה, מתוך הסייעתא דשמיא שיש בהתוועדות, החלטה טובה. בנוסף להחלטות שונות שכל אחת יכולה לקבל על עצמה בהתאם למצבה, רציתי להציע משהו כללי והוא - לימוד החת"ת היומי. חת"ת הוא ר"ת חומש, תהילים, תניא. לימוד החת"ת היומי הוא - לימוד חלק החומש השייך לאותו יום (ביום ראשון של פרשת וארא לומדים מראשון עד שני, ביום שני משני עד שלישי וכו'), אמירת שיעור התהילים היומי כפי שנחלק לימי החודש, ולימוד שיעור התניא היומי כפי שנחלק לכל ימות השנה. הרבי הדגיש שוב ושוב שזהו לימוד שווה לכל נפש. כל אחד ואחת מישראל, בכל מצב בחיים, יכול לקבל את הקבלה הטובה הזו, ובעזרת ה' להתמיד ולהצליח בה.

בראש השנה אנחנו לא באים להלקות את עצמנו על השנה שחלפה, או על חמישים השנים שחלפו, אלא אנחנו עם הפנים קדימה. להיות פשוט אל העבר - חסידים קוראים לזה "עבירה". לא לשקוע בעבר, אלא לעשות חשבון נפש, לקבל החלטה טובה, ועם הפנים קדימה.

חדש על העולם, אור שלא היה כמוהו מששת ימי בראשית. ועל כן, העמדה הנפשית שאיתה אנו ניגשים לכל ראש השנה היא התבוננות, סקרנות, מסע אל גילוי האור החדש שירד אלינו השנה. מה תלד השנה, מה ייוולד בתוכנו בשנה הזו.

אולם אין המדובר רק בראש השנה שחל בא' בתשרי. הרבי אומר שגם בראש השנה לחסידות - יום י"ט בכסלו - קיים אותו יסוד. ביום זה נמשך עלינו אור שמעולם לא היה כמוהו מששת ימי בראשית, אור של חיות, אור של עבודת ה'. יום זה מכונה בחסידות גם כ"שמחת תורה של פנימיות התורה". זה יום שבו יש את הכוח להתחדש בלימוד החסידות, בדרכי החסידות. להתרענן, לנשום אוויר צח ונקי, להתמלא בכוח, בשמחה בעבודת ה' ובשליחות שלנו.

כתוב בחסידות שבשמחת תורה צריך לשאוב בדליים את ההשפעות הנעלות שיש בו. גם בשמחת תורה של פנימיות התורה צריך למלא את העגלות לא רק בספרים, אלא בפתיחת הלב, לתת לו להתמלא באור. אור חדש של חסידות.

אך כאן נשאלת השאלה: מה ניתן לעשות כדי לצאת מהיום הזה שונים? כיצד אפשר להתחדש באור השנה החדשה? התשובה לכך היא: החלטה טובה!

אפשר לחוות את החוויות הכי עוצמתיות בעולם, "לעוף", להיסחף, לרקוד עד השמים, אבל לחזור הביתה ולמצוא את עצמנו קטנוניים כשהיינו. נכון, לא כל החיים מורכבים מאורות כאלה, ולא צריך להיבהל כשמסתלקים האורות ואנו חוזרים אל החיים השגרתיים. אבל אפשר להמשיך את האורות הללו על ידי החלטה טובה. זהו "כלי" שהרבי חיזק מאוד. עצם הרגע הגדול של קבלת החלטה טובה. לצאת עם משהו ביד. זה לא חייב להיות משהו

זווית נוספת, חדשה. אין צורך להחליף את כל הרהיטים, אלא לקחת את מה שיש ולהאיר אותו. לכן, כשמוסיפים משהו חדש הוא נותן לנו הרבה כוח, חיות חדשה לכל העשייה שלנו. "אור וחיות נפשנו ניתן לנו". אנחנו לוקחים את כל הקומה שכבר יש לנו ומחיים אותה, מאירים ומגלים פנים חדשות בתוך הדברים שכבר עשינו. זה שאנחנו מתחזקות ומוסיפות יותר רוחניות בחיים שלנו - זה בעזרת ה' ייתן לנו יותר כוח. יכול להיות שעכשיו אנחנו

**החסידות לא באה לחדש שום דבר,
לא באה חלילה להמציא תורה
חדשה. אלא, כמו שבסלון אפשר
להחליף את הנורה, או את כיוון
התאורה, כך גם בחסידות - הכל
מקבל זווית נוספת, חדשה. אין
צורך להחליף את כל הרהיטים,
אלא לקחת את מה שיש ולהאיר
אותו.**

עובדות על "ניוטרל", וכשנכניס קצת דלק נוכל לטוס במאתיים קילומטר לשעה, ללכת על דברים הרבה יותר גדולים.

ומלבד זאת, מצחיק לשאול "איך נמצא זמן להוסיף עוד רוחניות בחיים?", הרי החיים שלנו הם רוחניות! זאת אשליה שיש לנו חיים ובתוכם אנחנו צריכים למצוא מקום לריבוננו

הולכים לקראת מטרה, וכשמסמנים "וי" ליד המטרה אפשר ללכת ולהוסיף עוד. בעצם, אומר הרבי: אם קיבלתם יום חדש, הקדוש ברוך הוא פקח לכם את העיניים, זה סימן שקיבלתם כוחות בשביל להחיות את היום הזה. כל יום והכוחות שלו, כל יום והשליחות שלו, ואין יום שדומה לחברו. כלומר, מה שעשיתי אתמול היה מספיק לאתמול, אבל זה בלתי מספיק להיום. כך גם כל שנה היא חטיבה אורגנית בפני עצמה. מקבלים אור וחיות עבור כל השנה. וב"קטן", אותו הדבר קורה גם בכל יום.

ומעלין בקודש ואין מורידין. אם היית טוב אתמול, היום תהיה טוב יותר. אם היית טוב מאוד, תהיה מצוין. ואם לא היית מצוין היום, זה בלתי מספיק. זה בעצם הרעיון פה: שילכו מחיל אל חיל. כל הזמן ללכת, להתקדם. וממילא, אומר הרבי, צריך להוסיף בלימוד. לכל יום יש את הלימוד היומי שלו. מעלים בקודש זה לא רק פרט בחיים, אלא זה עניין כללי. לכן, אומר הרבי, בכל שנה ושנה מתווספת הבנה חדשה בתורה. זה לא ח"ו במקום תורה שהייתה, "זאת התורה לא תהא מוחלפת", אלא זהו רובד נוסף ועמוק יותר.

מה עם חדרי הלב?

אבל איך אפשר להכניס משהו נוסף בסדר היום, גם כך סדר היום עמוס כל כך ונראה שאין מקום להכניס אפילו סיכה?

שמעתי פעם מהרב עדין אבן ישראל, שאין הנהגה אורעיון חסידי שאין לו מקורות בספרים קודמים. החסידות לא באה לחדש שום דבר, לא באה חלילה להמציא תורה חדשה. אלא, כמו שבסלון אפשר להחליף את הנורה, או את כיוון התאורה, כך גם בחסידות - הכל מקבל

הוא מטיל חתת אלוקים על כל הערים, על כל האויבים.

אבל איפה נכניס את זה? יש לזה תשובה פשוטה: באמת, יש לנו הרבה זמן, רק שאנחנו לעשות דברים אחרים. לפעמים הולכות לשתות קפה, מחשב, עיתון... זה עניין של סדרי עדיפויות. וחשוב לומר: אנחנו לא יושבות ולומדות חת"ת במשך שעה שלמה, זה דבר שעלול להיות קשה לכולנו. אלא החת"ת מתחלק לשלושה חלקים, ובכל פעם לומדים משהו קטן. חמש דקות בהמתנה לרופא שניינים, עשר דקות בהמתנה לאוטובוס, שתי דקות ברמזור והספקת עוד פרק תהילים או שורה בתנ"א.

אלה תשובות בדרך הטבע. אבל יש תשובות שהן גם לא בדרך הטבע. כאשר יהודי מתחבר לנשמתו, שהיא חלק אלוה ממעל ממש, אז הקדוש ברוך הוא אין סוף. אין עבר ואין עתיד. לכן אם בעזרת ה' נקבל על עצמנו להוסיף עוד חיות, אז הקדוש ברוך הוא יתן לנו את הפתחים, את היעצת דשמיא לעשות את זה בפועל.

בנוסף להחלטות שונות שכל אחת יכולה לקבל על עצמה בהתאם למצבה, רציתי להציע משהו כללי והוא - לימוד החת"ת היומי

וצריך לומר - זה באמת שיגעון. לומר לנשים עמוסות כל כך, שעושות כל כך הרבה טוב, בתוך הבית ומחוץ לבית, להוסיף עוד משהו - זה באמת שיגעון. אבל זה השיגעון החב"די, אין מה לעשות... שמעתי אישית מהרב עדין אבן ישראל שכשהוא היה אצל הרבי הוא שאל את הרבי במה להשקיע - יש לו שלושה פרויקטים שונים שהוא עוסק בהם, אחד מהם הוא הביאור על התלמוד, שבי"ה זכה מאז לסיים אותו, השני הוא מוסדות "מקור חיים" והשלישי הוא מוסדות ברוסיה. באיזה מהפרויקטים להתמקד? ענה לו הרבי: את שלושתם תמשיך, ותוסיף עוד. זה מה שנקרא להיות חסידים של הרבי. מי שעמוס - נותנים לו עוד תפקידים. עשית? תעשה עוד ובע"ה תצליח.

של עולם. כמו שהרבי מקוצק נשאל כילד: "איפה הקדוש ברוך הוא נמצא? ניתן לך זהוב אם תענה", וענה: "אתן לך שני זהובים אם תגיד לי איפה הוא לא נמצא". תשובה שניה שענה היא: "איפה שנותנים לו להיכנס".

יש שנותנים לו להיכנס לבית המדרש, יש שנותנים לו להיכנס לסלון של הבית שלהם, אבל מה עם החדרים הפנימיים? מה עם חדרי הלב? יש לנו מקומות שבהם הקדוש ברוך הוא נכנס, לא נעים לומר, אבל יש מקומות שאנו מרגישים שהם "שטח פרטי שלי", בהם אני עושה מה שאני רוצה לעשות. להכניס את הקדוש ברוך הוא לתוך החיים - זה בעצם להתחיל לחיות! הרי כאמור, אור וחיות נפשנו ניתן לנו, כל הנשימה שלנו, כל החמצן שעליו אנחנו חיים הוא הנשמה האלוקית שננפחה לתוכנו, אם-כן כאשר אנו 'מתדלקים' את הנשמה שלנו, אז באמת אנחנו יכולים להתחיל לחיות את החיים שלנו.

עשית? תעשי עוד!

לימוד החת"ת היומי, הוא כלי עצום בשביל להחיות את כל היום במלואו בעזרת ה', אבל חוץ מההתעוררות הפרטית, יש בלימוד הזה גם רפואה לעולם.

מה מקור המילה "חת"ת"? ישנו פסוק בבראשית: "וַיִּסְעוּ וַיְהִי חַתָּת אֱלֹהִים עַל-הָעָרִים אֲשֶׁר סָבְבוּתֵיהֶם וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרֵי בְנֵי יַעֲקֹב" (בראשית לה, ה). כל מי שמקבלת על עצמה את ההחלטה הטובה של לימוד החת"ת, שתדע שהיא מוסיפה לא רק בחיות שלה, וכל המשפחה מתברכת בגלל זה, כפי שכותב הרבי באגרות הקודש, אלא הלימוד גם מעניק חוסן לאומי ממשי. חתת האלוקים נופלת על הערים. היום, כאשר אנחנו מרגישים שחוסן לאומי, שהקרקע נשמטת, שמחפשים ביטחון ושמים בטונדות - אז יש לנו דברים הרבה יותר יעילים מבטונדות. החוסן הפנימי שלנו, חיזוקו וחיזוק הקשר שלנו עם בורא עולם הם הדברים האמיתיים. וכך הקדוש ברוך

התוועדות חסידית

עם הרב עדין אבן-ישראל (שטיינזלץ) והרב שבתי סלבטיצקי
קטעים מהתוועדות המשותפת שהתקיימה ב"ט כסלו בבנייני האומה

הרב סלבטיצקי:

לחיים, לחיים!

לא שמח; אם השמחה שלו נמצאת בבקבוק, אבוי לו.

ליי"ש נועד תפקיד אחד: הוא משמש כתכשיר נזולי לניקוי אזניים...

בדרך כלל, כאשר בן אדם מן היישוב יושב ושומע דברים נכוחים, שמכוונים אל הלב, מה דברים אלו פועלים עליו? פעמים עוברים הם מעל האזניים, ופעמים מתחת לאזניים, אבל פנימה – שום דבר לא נכנס. מצד טרדות חיי היום-יום ומצד סיבות אחרות, האזניים פקוקות. בשטויות והבלים, באטימות, בטיפשות, באדישות. ולשם כך נועד היי"ש, בשביל לנקות מעט. מעין סוג של גריז שמשמן את המנוע. בפועל מכניסים אותו לפה, אבל

מסופר, שאדמו"ר הזקן אמר בקשר לשמחה של יי"ט כסלו, ש"מי שישתתף בשמחתי אוציאנו מן המיצר אל המרחב". מה זאת אומרת 'להשתתף' בשמחה? ברור שההתחלה היא לומר "לחיים". לית מאן דפליג על כך.

הרב אבן ישראל (שטיינזלץ):

מדוע בעצם אומרים "לחיים"? הרי ברור שלא שותים את היי"ש כדי להשתכר – אין במעשה כזה לא טעם ולא היגיון. גם לא עושים זאת כדי להיות שמחים: או שהאדם הוא שמח או שהוא

הרבי, לדבר זו אמנם משימה קשה, אבל אין זו משימה כל כך קשה כמו לשמוע.

המילה "לשמוע" יכולה להיות מתורגמת לאידיש בשני אופנים: "הערן", ו"דערהערן". ב"הערן" – הכוונה היא לשמיעה במובן זה שגלי הקול נכנסים באזניים והופכים לצלילים. האדם האזין לצלילים. ב"דערהערן" המשמעות היא עמוקה יותר – שהאדם חווה וחס את הדברים שהוא שמע, שהם נכנסו פנימה, השפיעו וקנו שביתה. שהוא קלט והפנים את הדברים.

כשאומרים "לחיים", משהו בנו נפתח. בכוחה של גלימה קטנה לרומם את האדם מעט מן הנפיחות של ה"אגו" שלו, מתחושת ה"יישות" שלו, ורק אז דברים שנאמרים יכולים להיכנס פנימה בבחינת "דערהערן". אני אומר "לחיים", כדי שיהא באפשרותי לצאת מהריבוע שלי, מהקיבעון, מהצמצום שבתוכי אני שרוי, ולהיכנס למצב של "דערהערן".

פעמים הרבה אדם שומע באזניים, אבל אין הוא שומע בלב. הלב נמצא במקום אחר. לכן המשקה מכין את האדם לצאת במידת מה מן ההגבלות שלו, ולהתחבר עם הלב ולקחת אל הלב את מה שאומרים.

יש ואדם שומע את כל מה שנאמר בהתוועדות, מהנהן בראשו, מתמלא כולו ערגה ולבסוף הוא אף מעניק "חיבוק חם", אך הולך הלאה. בדיוק לשם כך אומרים "לחיים". כדי שכל אחד, אליבא דנפשיה, יחשוב לעצמו: מה אני שומע, כיצד פועל אני בעצמי שאהיה בבחינת "דערהערן", כדי שאקלוט לתוכי משהו מן ההתוועדות; איך אני יוצא קצת ממה שאני, הופך להיות מי שאני באמת.

להרגיש שקיבלת בעיטה...

הרב אבן ישראל (שטיינזליץ):

העיקר הוא לא למלא את הבית בשטויות, לא להכניס טיפשות לראש. זאת עבירה גמורה, ולחסידי אסור להיות טיפש.

כשאדם לא מקשיב, הוא לא שומע. לפעמים קורה ש"רעש" חיצוני – מחשבות של הבל, חמדות קטנות וכל מיני מטרדים מכל מיני סוגים – מפריעים לאדם לשמוע. יכול ואדם

הוא פועל היטב על האזניים, שהאדם מסוגל יהיה לשמוע.

אם מישהו משתתף בהתוועדות, שתכליתה לשבת יחד ולטכס עצה כדי לפעול קצת על הלב ולהשתנות קמעה, ואינו אומר "לחיים" – אזניו נותרות באטימותן, הן לא נפתחות.

לכן, בראש ובראשונה, חייבים לפתוח קצת את האזניים. קודם כל, צריכים לשטוף אותן. יש לומר "לחיים", וללגום קצת י"ש. ואם מישהו חש בעצמו שמהו בתוכו טרם נפתח, עליו לשתות עוד קצת.

להכניס אל הלב

הרב סלנטצקי:

אסביר מה שהרב אמר.

הרבי הרש"ב שאל פעם בהתוועדות: מה יותר קשה: לדבר או לשמוע? ובכן, אמר

ישוב בפארבריינגען, מנגן ניגון, שותה, וכל זה לא מעלה אצלו ולא מוריד מאומה.

לא חשוב מתי מסתיימת ההתוועדות, בעוד חמש דקות או בעוד חמש שעות. התמצית צריכה להיות זאת: שכל מי שיושב בהתוועדות יחוש שנתנו לו בעיטה מאחור... ומכוחה של בעיטה זאת הוא מתנשא כלפי מעלה.

צריך שתהיה איזו עליה כלפי מעלה. לפעמים די שאדם שומע דבר אחד, ויוצא מהפארבריינגען ואומר: אני השתנית בגלל הדבר האחד הזה, וכל השאר אין בו צורך. כן היה ניגון, לא היה ניגון, אין הדבר משנה. מה שמשנה היא התוצאה. הסוף צריך להיות שכל מי שיוצא מפה מרגיש שנכנס בתוכו משהו כזה שלא נותן לו עכשיו מנוחה, ומחר בבוקר, הוא מצליח להוציא את זה החוצה. כל זמן שהוא לא יוצא עם תחושה כזו, "זה לא זה".

אדמו"ר אחד אמר פעם לחסידיו: כל אדם צריך לדמות לעצמו כאילו הוא שוכב על הארץ וגרזן מונח מעל לראשו. ומי מחזיק את הגרזן? הס"מ (השטן). הוא מחזיק את הגרזן וצריך לחשוב שעוד רגע הוא עלול חלילה להוריד לו את הראש. בכזו תודעה אדם צריך לחיות. שאל אחד החסידים: רבי, מה עושים אם אדם לא יכול להעלות כזאת על דעתו? ענה האדמו"ר: הרי זה סימן שהס"מ כבר קצץ לו את הראש...

אדם צריך להיות מוכן בקביעות לפתוח את עצמו, להיות עם לב פועם ותודעה ערה, וזו התמצית של כל העניין.

הגמרא (במסכת ברכות ז, א) אומרת "טובה מרדות אחת של בליבו של אדם יותר מאלף מלקויות". אם יש לו לאדם מין כאב לב, הוא רוצה שהלב יחוש מעט, אז זה מה שהוא אכן עושה. הוא פותח פתח בלב. צריך אפוא להשאיר ראש פתוח ולב פתוח.

צעד אחד קדימה

י"ט כסלו הוא ראש השנה לחסידות.

מהו חסיד?

מי שחושב שחסיד הוא מי שמגדל זקן, כנראה לא ראה מימיו עדר עיזים... הלוא כל העיזים, זכרים ונקבות, מגדלים זקן... פירוש הדבר הוא, שבכך לא נעשים חסיד.

ומי שחושב שחסיד הוא מי שלובש גרטל, ילך לשוק ויראה כמה חמורים לובשים גרטל (אוכף)... גם בכך אפוא לא נעשים חסיד.

חסיד הוא מי שלבו נמצא בקרבו, דהיינו - שליבו לא נותן לו מנוחה. אדם שחי בתודעה ובדחיפה: ללכת צעד אחד קדימה. צעד אחד למעלה. זו התמצית של החסידות - אנחנו הולכים ומתקדמים הלאה. והשמים הם לא גבול שלנו, והים הגדול הוא לא גבול שלנו. מי שקיים בתוכו עניין זה, החשק הפנימי והתשוקה לנוע צעד אחד קדימה - הרי הוא מה שקוראים חסיד. וזאת הנקודה שבסופו של דבר צריך האדם לומר לעצמו: מה שעשיתי עשיתי, כעת ברצוני להתקדם קצת קדימה.

צעד אחד קדימה צריך להיות בכל אחד לפי עניינו, במה שהוא נדרש לו. יש מי שצריך תיקון בלימוד תורה, יש שצריך תיקון בתפילה, יש מי במחשבות רעות, ואחר צריך תיקון בעניין אחר. צריך להחליט לעשות משהו בפועל ממש. לא להחליט ש"אני מצטער", להתיישר על שעשיתי אתמול כך וכך - אלא לנוע קדימה.

"האי מאן דבעי למהוי חסידא", מי שרוצה להיות חסיד, מה עליו לעשות? "לקיים מילי". לפעמים צריך לעשות "מילי דברכות", לפעמים צריך לעשות "מילי דאבות", אבל הוא נדרש לעשות משהו. אכן, יש בעניין כל מיני רמות וכל מיני הגדרות, אך בנקודת היסוד, עיקרו של המושג "חסיד" הוא ההתכוונות ללכת הלאה, למעלה. ודברים אלו רלוונטיים לכל אחד, בהתאם לעניינו ולדרגתו שלו.

תארו לעצמכם שכולנו עומדים במקום אחד, ומקבלים פקודה בבת אחת: לצעוד צעד אחד קדימה. ובכן, אדם אחד שצועד צעד אחד קדימה - זה צעד אחד; אך במידה וחמש מאות אנשים צועדים צעד אחד קדימה - יש כאן כבר חמש מאות צעדים, ואם הדבר התרחש בתוך אולם, הקירות יכולים לרעוד. ואם מיליארד אנשים צועדים צעד אחד קדימה בבת אחת - אז כבר האדמה תרעד... וזה מה שאנו צריכים לעשות, לצעוד צעד אחד קדימה.

קצת?" והיצר הרע אומר, "בסדר – אבל מה תוכנית העבודה שלך? תשב, תכתוב תכנית עבודה, מתי אתה מתחיל לנצח אותי". כך, בסופו של דבר, היצר הרע מצליח להיוותר במקומו שלו, ואילו אני נשאר עם תוכנית עבודה... הדרך היא אפוא לא כך, לא לכתוב תכנית עבודה, אלא לבצע צעד אחד קדימה.

מתי תבוא אלי?

אפשר לומר, שהנקודה המרכזית בדמותו ובהגותו של אדמו"ר הזקן היא – הצימאון לקב"ה. "צמאה לך נפשי". כשיושבים ומתוועדים ביומו של אדמו"ר הזקן, צריך לדעת כי הדבר הראשון הנדרש מאיתנו, הוא צעד אחד קדימה אל הקב"ה. לבוא ולומר לקב"ה: "אני רוצה אותך. עד עכשיו לא רציתי אותך, לא רציתי מספיק, עכשיו אני רוצה ומוכן לעשות משהו בשבילך". "מה ה' אלוקיך דורש מעמך", הוא שואל ממך: רק תזוז צעד אחד אלי.

דוד המלך אומר בספר תהלים לקב"ה – "מתי תבוא אלי". אולי זה לא מנומס לומר כך לקב"ה בצורה ישירה: אני מתגעגע. אבל כאשר אדם חי שלושים שנה, ולא רואה ולא שומע, אז אין לו אלא לפנות לקב"ה: מתי תבוא אלי. וכשמגיעים למצב שמבקשים ממנו: "מתי אתה בא קרוב אלי", המצוקות האחרות נפתרות. כל ההיכלות נפתחים, ושירה חדשה מתרוננת לאיש הזה שאומר: רבנו של עולם, מתי תבוא אלי.

צעד אחד קדימה צריך להיות בכל אחד לפי עניינו, במה שהוא נדרש לו. יש מי שצריך תיקון בלימוד תורה, יש שצריך תיקון בתפילה, יש מי במחשבות רעות, ואחר צריך תיקון בעניין אחר. צריך להחליט לעשות משהו בפועל ממש. לא להחליט ש"אני מצטער", להתייסר על שעשיתי אתמול כך וכך – אלא לנוע קדימה. פעולה זו של נקיטת צעד אחד קדימה, בכל תחום, זוהי ההתחלה של חסיד.

כמוכן, יש בחינת חסיד גם למעלה במדרגה העליונה. דוד המלך ע"ה אומר על עצמו "כי חסיד אני"... אך אדם צריך להחדיר לתודעתו: אמנם אני חסיד כמו דוד המלך, אבל אני רוצה להיות חסיד. מה שעשיתי עד עכשיו היה בסדר או לא היה בסדר, כעת ברצוני רוצה להתקדם לכיוון הזה.

צריך לדעת שיכול להיות מצב בו אדם לומד ספרי חסידות "עד אשר יצא מאפו", הוא נעשה ללמדן חסידי, "הגאון החסיד" – אבל לא זאת התכלית, לא זאת התמצית. חסיד הוא מי שיש לו משהו הצועק מתוך הנשמה ואומר לו: "אוי אוי אוי".

כתוב, שכאשר האדם מגביר את היצר הטוב על היצר הרע, על הסטרא אחרא – הקב"ה משתבח בכולהו עלמין. אדם הולך לישון ומחליט שלא יעבור עבירה, מקהלה שלמה של מלאכים מנגנת משמחה. אחר כך באים מלאכים יותר גבוהים ושרים לו בעולם הבריאה וכך הלאה והלאה. כי הם שרים למישהו שהצליח לנצח את היצר.

לפעמים אדם בא ואומר ליצר הרע: "אולי תזוז

הרעים שותקים, והמלאכים הטובים מחייכים ואומרים לך: במשך שנים אנו יושבים איתך ואף פעם לא שמענו אותך מדבר דיבור אחד ברצינות. הפעם, ב"ה, אתה אומר שאתה רוצה משהו ברצינות, נעזור לך בכל דבר.

הרב סלוביטצקי:

כתוב במשנה (יומא ח, ט): "אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל: לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם? אביכם שבשמים! שנאמר: וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם. ואומר: מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים, אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל".

באחת השיחות שואל הרבי שאלה עצומה: מה הפשט של המשנה? מהי ההתחלה של הדברים? האמנם צריכים אנו לרבי עקיבא שיחדש שקיים מושג של תשובה? הלוא אלו פסוקים מפורשים במקרא: "ושבת עד ה' אלקיך", והנביא יחזקאל במילים העצומות הללו, שאנו אומרים אותם ברגעי השיא של יום הכיפורים, אומר: "חי אני נאם ה' אם אחפץ במות הרשע, כי אם בשוב רשע מדרכו וחיה. שובו שובו מדרכיכם הרעים ולמה תמותו בית ישראל".

מה חידוש אפוא יש בדבריו של רבי עקיבא ומה הוא בא לומר לנו, שכשם שמקוה מטהר את הטמאים כך הקב"ה מטהר את ישראל?

ושאלה נוספת, בגוף דברי רבי עקיבא, שמביא שני פסוקים כראיה לדבריו. תחילה הוא מביא את הפסוק "וזרקתי עליכם מים טהורים", ולא מסתפק בפסוק זה אלא מוסיף ומביא פסוק נוסף: "ואומר מקוה ישראל ה'".

וכאן נשאלת השאלה בשתיים: ראשית נמצא, שגם רבי עקיבא עצמו לומד את חידושו מן הפסוקים, ודבר זה מעצים את

הכרתי יהודי מבוגר, שהיה "פרא-אדם" גדול, אמיץ וחזק בענינו, וביום מן הימים שב אל הקב"ה, "חזר בתשובה" כמו שאומרים. שאלתי אותו: "מה גרם לך לחזור?" הוא הסביר לי כך: "קראתי פסוק בספר איוב על הקב"ה שכתוב בו: 'למעשה ידיך תכסוף'. התבוננתי קצת במשמעות הפסוק הזה: הקב"ה מתגעגע למעשה ידי. חשבתי אפוא לעצמי: אם הקב"ה מתגעגע אלי, איך אני יכול להגיד לו לא?". מתוך ההרגשה הזאת הוא עשה תשובה ושינה את כל החיים שלו, את כל ההווה שלו. הוא קלט שהקב"ה רוצה אותו.

זה מה שעושים חסידים. אפשר הרי לערוך חשבון: האם אלו דברים שראויים לגבי דידי, לחפוץ את קרבת ה'? צמאון לאלקות? האם אין אלו עניינים שבכלל לא שייכים לאנשים כערכנו? אבל מי שהוא חסיד הריהו הולך מלמעלה, "לכתחילה אריבער", הולך לקב"ה בלי חשבונות. וכשהולכים לקב"ה, הוא פותח פתח. "פתחו לי כחודו של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם". תפתחו פתח קטן, חור קטן, אבל מצד לצד. וכל אחד יכול לפתוח אותו. לא צריך להמתין שיעניקו לו את התואר "הרב הגאון", "הרב הקדוש".

"אבינו מלכנו". הלוא הקב"ה הוא אבא, אז אני הולך לאבא. אפשר לחשוב: זה לא יפה, זה לא מכובד, אולי אבא עסוק. עבורי אבא לא עסוק, זהו אבא שלי. ואני זוחל על ארבע, ועושה צעד אחד קדימה. כשאני עושה צעד אחד קדימה, הקב"ה נענה אלי. הוא פשוט מחייך אלי.

זה מה שעושים בהתוועדות, זאת ההחלטה שמחליטים ליישם בפועל: צעד אחד. לא אלף מילין או אלף פרסאות. איך אמר פעם חכם אחד? החומה הסינית התחילה מאבן אחת; המסע הכי גדול מתחיל מפסיעה אחת. זה העניין. אם רוצים אתם להגיע להיכן-שהוא? אם יש בנפשכם להגיע להיות בבחינת חסידים? לכו צעד אחד קדימה. כל השערים נפתחים, המלאכים

מה תהיה ההלכה, שואל הרבי, במקרה בו אדם נטמא בשתי הטומאות גם יחד, טומאה חמורה וטומאה קלה. יהודי זה לא המתין שבעת ימים כדי לטבול במקווה ולקבל הזאת אפר הפרה, אלא כבר למחרת הלך למקווה וטבל. זאת אומרת, שהוא נקט בפעולה שתכליתה להסיר את הטומאה הקלה בלבד ולא את הטומאה החמורה. האם אכן טבילתו מועילה לו להסיר את הטומאה הקלה?

מן ההיגיון הפשוט לכאורה, התשובה המסתברת היא שבוודאי לא הועילה לו טבילתו. הלוא טומאת מת, הטומאה החמורה, עודה שרויה עליו כמקודם, ומה משמעות יש להסרת הטומאה הקלה במקרה כזה?

אבל למרות זאת, בפועל המשנה קובעת שמי שנטמא בשתי טומאות ונקט בפעולה המטהרת מן הטומאה הקלה בלבד, הטומאה הקלה אכן ירדה ממנו, למרות שהטומאה החמורה נותרה עליו.

וכעת נחזור לרבי עקיבא:

בדבריו, אומר הרבי, רבי עקיבא מחדש חידוש עצום: יכול אדם לומר כי המושג "תשובה" הוא עניין טוטלי, הוא בבחינת "או הכל או כלום". לא יתכן שאני עושה תשובה, ועדיין נותר בי מטומאתי החמורה הישנה, זהו הרי שקר עצמי.

על כך אומר רבי עקיבא: "אשריכם ישראל!" גם אם אתה עושה תשובה על דבר אחד, ומאחוריך נותרת תלויה קופה של שרצים, דע לך שהתשובה שעשית באותו עניין, היא תשובה לכל דבר.

זה הפירוש בלשונו של רבי עקיבא: "מה מקווה מטהר את הטמאים". אפשר שיהודי זה עודו נשאר טמא, הוא לא נטהר, יש עליו עדיין טומאת מת. אך הקב"ה אומר לו – אני אוהב אותך. אני מתגעגע אליך. ואם חזרת מן הטומאה הקלה, אני מוחק לך את הטומאה הקלה, ומקבל אותך כמו שאתה.

השאלה – מה בעצם מביע רבי עקיבא בדבריו יתיר על מה שנאמר לפניו? לחזור ולשנות דברים המפורשים וללמוד זאת מפסוקים אחרים? נקודה שנייה: מה תוספת יש בפסוק השני שאינה כלולה בפסוק הראשון? משום איזה צורך רבי עקיבא נדרש להביא גם את הפסוק של "מקוה ישראל ה'", ולא הסתפק בפסוק של "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם"?

הרבי גם מדייק בלשונו של רבי עקיבא האומר: "מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל". לכאורה המילים "את הטמאים" מיותרות הן לגמרי. כלום לא היה די לו לומר: "מה המקווה מטהר", ומעצמנו אנו מבינים שהמקווה מטהר את הטמאים? אלא את מי המקווה מטהר אם לא את הטמאים?

בעקבות שאלות אלו מסביר הרבי דבר מופלא ביותר, נקודה עמוקה מאוד ששייכת לכל אחד מאיתנו בלי יוצא מן הכלל.

גם אם אתה עושה תשובה על דבר אחד, ומאחוריך נותרת תלויה קופה של שרצים, דע לך שהתשובה שעשית באותו עניין, היא תשובה לכל דבר.

והנקודה הזאת מתקשרת היטב לדברי הרב אבן ישראל.

בטומאה ישנן מדרגות הרבה. ראש לכולן היא "אבי אבות הטומאה" – גופו של יהודי שנפטר, ומתחתיו עוד מדרגות טומאה שונות. כך למשל, הדין הוא שאם נגע מישהו במת הוא טמא שבעת ימים, וכדי להיטהר מטומאתו עליו לטבול במקווה וגם שיזוה עליו אפר הפרה האדומה. זאת היא "טומאה חמורה". ודוגמה אחרת, של "טומאה קלה": מי שנגע בשרץ טמא הוא יום אחד, וכדי להיטהר מטומאתו דיו בטבילת המקווה ואינו זקוק גם להזאת אפר הפרה האדומה.

העניין: בפולין של אז, היו שני אצילים שמעודף כסף בילו את רוב זמנם מתוך שיעמום בשיחה בטלה אחד עם השני. יום אחד התפאר פריץ אל"ף בפני פריץ בי"ת ש"היהודי שלו", היינו: היהודי שעובד אצלו, הוא חכם מופלג, ביכולתו לעשות כל דבר. פריץ בי"ת דחה את הדברים בבזוז, וטען בתוקף שאילו דברי הבל. כל אחד עמד איתן בדעתו. פריץ בי"ת אמר לרעהו: "הבה נתערב... תן ליהודי הזה דוב קטן, בן שלושה חדשים, והוא יצטרך ללמד אותו להתפלל. אם הוא יצליח ללמד את הדוב להתפלל, אסכים איתך שהוא חכם ומסוגל לעשות כל דבר, ואשלם לך את הסכום שנגקוב. אך אם יכשל, תאלץ להודות בטעותך ולשלם לי את הסכום הנקוב". נמנו וגמרו.

למחרת הביא פריץ אל"ף ליהודי את הדוב הקטן, וגם נתן לו "שיחת מוטיבציה" המסבירה לו בצורה שאינה משתמעת לשני

פנים: אסור לך לגרום לי בושות ולהפסיד בהתערבות, כי רק צרות יבואו עליך בשל כך.

הלך היהודי לביתו אבל וחפוי ראש. מה עושים? איך מלמדים דוב להתפלל?! חשב, חשב. בסוף עלה במוחו רעיון: הוא בנה

זאת המשמעות בדברי אדמו"ר הזקן, שגם כשיהודי עושה את הדבר הכי קל, הכי פשוט, צעד אחד – ולמרות שבעניינים אחרים, רחמנא ליצלן, הוא עדיין עושה עבירות – הקב"ה מתקשר איתו כשם שמתקשר עם הצדיק הכי גדול.

לפעמים נדמה שהאדם הוא אבי אבות הטומאה, ח"ו, אבל האמת היא שהצעד הקטן שעשית הוא צעד מאוד גדול. זאת כמובן לא התשובה המלאה ולא התשובה הדרושה (הטמואה החמורה עודנה נשארת), אבל גם צעד זה הוא דבר גדול מאוד.

שימו לב אל הנשמה

הרב שטיינזליץ:

פגשתי פעם גביר גדול. ליהודי זה היה סיפור חיים מרתק, וכשנפגשנו הוא אכן האריך לספר לי על מעשה ידיו וכו' וכו'. בשלב כלשהו פנה אלי ושאל: "מה אתה רוצה ממני?" חשבתי לעצמי: "אדם רוצה לתת לי משהו!" אמרתי אפוא: "אני רוצה את הנשמה שלך". האיש נאלם דום. שתיקה השתררה לכמה רגעים. בסופה של הפגישה, הוא נפרד ממני באהבה וחביבה. אבל, למרות שהוא כבר הכין עבורי צ'ק על סך 300,000 דולר, נטל את הצ'ק וקרעו לפיסות קטנות, וכך היה הסוף של הדבר. "היהודי הזה לא רוצה כסף, הוא רוצה את הנשמה שלי", אמר.

תראו, אני לא מבקש מכם לא צ'ק של 300,000 דולר, ולא של 300 דולר, ולא של 30 דולר, אלא דבר אחד פשוט: "שימו לב אל הנשמה". בבוקר היא באה, ימצאוה מלוכלכת, ימצאוה מטונפת. על זה אני מדבר. עזבו את השטויות, הוציאו אותן מן הראש. שימו לב אל הנשמה: מה אני עושה עם הנשמה שלי.

תפילת דוב

אילו רק היה מתכוון לומר "מודה אני" כפי שראוי היה לאומרו, כל אותו היום היה עובר עליו אחרת לגמרי. אבל פעמים רבות האדם לא אומר מודה אני בכוונה, הוא אומר את זה "בשביל לצאת ידי חובה". מי שהביט פעם בסידור, יראה הרבה דברים כל כך נפלאים, אם הוא רק יתכוון לכך.

שמעתי פעם מיהודי משל שממחיש את

הם את הדוב מול הספר, והנה הדוב הקטן הופך את הדפים ונוהם.

"אתה רואה", אומר פריץ אל"ף לרעהו, "היהודי שלי עמד במשימה. ניצחתי בהתערבות, ועליך לתת את הכסף". אבל פריץ ביי"ת לא נכנע כל כך מהר. "רגע", טען, "זאת נקראת תפילה? הדוב כלל לא התפלל."

לא אחת עוברת מחשבה בראשנו: "מה שכתוב בסידור ומה שכתוב בחומש ובתלמוד, ממש לא אכפת לי. ומה שכתוב בשלחן ערוך, אני עושה מפני שאני מוכרח לעשות". לא כך חיים, לא כך חי יהודי. עיקר העניין הוא שנהיה יהודים שאכפת לנו.

האמנם רוצה אתה לומר שהדוב מתפלל? מה שהוא עושה זה רק להפוך דפים ולנהום. זאת לא ניתן לכנות בשם 'תפילה'!

השיב לו פריץ אל"ף: "ההגדרה מה זאת תפילה, זה כבר לא התחום שלך. לך בעצמך ותראה מה היהודים עושים בתפילתם: הופכים את הדפים וממלמלים 'ממ...".

זהו סיפור לא כל כך נעים, אבל הוא ממחיש קצת את המצב העגום. מה אנו עושים כאשר אנו מתפללים? הופכים את הדפים?

יט כסלו היום! פתח סידור באיזה מקום שנפתח לך, ותאמר: השיבנו אבינו לתורתך. הגד זאת באמת, לא בשביל "לצאת ידי חובה".

סיפרו פעם על צדיק אחד שבא מבית הכנסת אחרי שלוש שעות. שאלו אותו: "מה קרה?", והוא ענה: "נתקעתי במודה אני". "מה?!" תמהו כל הנוכחים. והצדיק הסביר: "התחלתי מודה אני, לחשוב מי זה 'אני', ומי זה 'לפניך'. ארך לי שלוש שעות להתחיל לחשוב על זה". כך זה הולך עם מודה אני.

אינני אומר שיש לשבת שלוש שעות עם "מודה אני", אבל כן צריך לשבת עם התפילה שתי דקות. לא "לצאת ידי חובה", לדפדף עם הדפים ולהסתכל מה שכתוב.

אני יודע שאלו דברים קשים, אך זאת האמת. לא אחת עוברת מחשבה בראשנו: "מה שכתוב בסידור ומה שכתוב בחומש ובתלמוד, ממש לא אכפת לי. ומה שכתוב בשלחן ערוך,

מלוחות עץ ומדיקטים תיבה שנדמית במראה החיצוני לספר, כשהדיקטים משמשים כדפים. על העטיפה של כל דיקט הוא מרח דבש, והשאיר את הדיקט כשהוא פתוח. הדוב הקטן הריח דבש, והתחיל ללקק את הדבש, וכמו שהדובים עושים, אחרי כמה ליקוקים השמיע קול נהמה ושב ללקק.

ראה היהודי כי טוב, והמשיך לשלב הבא. כעבור יומיים מרח דבש בין ה"דפים", ולאחר מכן "סגר" את ה"ספר". הדוב הקטן הריח את הדבש, התקרר ל"ספר" והתחיל ללקק את הכריכה, אך לא טעם שום טעם. הוא לא הבין מדוע אינו מרגיש את הטעם. חשב וחשב ולבסוף פתח את הדף הזה בו נמרח הדבש, מצא את הדבש, וליקק אותו.

כך לימד היהודי את הדוב לעבור על כל אחד מהדפים של הספר, כשהוא נוהם ומלקק. לאחר כמה פעמים, ידע הדוב לעשות

זאת אף ללא דבש. וכך היה הדוב עושה. הופך דף ועוד דף, ומדי פעם משמיע קול נהמה.

חשב היהודי לעצמו, עמדתי במשימה. נטל את ה"ספר" תחת בית שחיו, משך את הדוב הקטן ברצועה, והביא אותו לשני הפריצים. אמר להם: ראו, עמדתי במשימה, לימדתי את הדוב להתפלל.

אמרו הפריצים: הבה ניווכח. ואכן, מעמידים

מתוך דברי המקובל
הרב **בניהו שמואלי**
בהתוועדות י"ט כסלו
בבנייני האומה

נשמה היא אור ריח

גוף ונשמה

ר דוע מה שנאמר בספרים הקדושים, שכשם שיש לאדם גוף ונשמה וללא הנשמה הגוף אינו יכול לחיות ולהתקיים, כך לעולם יש נשמה המחיה ומקיימת את מציאותו. הנשמה של העולם היא התורה, כמו שכתוב: "אם לא בריתי יומם ולילה, חוקות שמים וארץ לא שמת". ללא "בריתי", היא התורה, אין שמים וארץ.

במפורט יותר, לתורה עצמה יש נשמה. נשמה לנשמה. הנשמה של התורה היא פנימיות התורה. נאמר בזוהר הקדוש, שבלי פנימיות התורה, התורה אינה יכולה 'לפרוח' ולעלות למעלה.

את הסודות של התורה, את הפנימיות שלה, גילה רשב"י.

אחרי תקופת רשב"י, היו חכמים גדולים נוספים שהורידו וקירבו אלינו את תורת הסוד, את פנימיות התורה. הם הורידו את הדברים לעולם. זה התחיל אצל רבינו האר"י הקדוש, אבל גם אחריו עדיין היה צורך להוריד עוד את הדברים ולקרנם אלינו. רבי ישראל בעל שם, המשך והוריד את פנימיות התורה לכל יהודי ויהודי, ובהמשך לכך פעל המגיד ממזריטש, וזה מה שעשה בעל התניא, שאנחנו עסוקים היום בכבודם. זו זכות גדולה לעולם כולו, לגלות את הפנימיות, להוריד כזה אור של תורה, להאיר את כל העולם כולו באור של שמחה, באור של פנימיות התורה. העיקר הגדול זה הפנימיות.

מה עושה החסידות? היא לוקחת את האדם, ומרימה אותו למעלה. נותנת לו כוחות ותעצומות לעמוד כנגד כל הזרם. כנגד כל מה שמסתובב ברחוב, נגד כל התאוות, נגד החושך. אין דבר שמזכך את האדם יותר מלימוד פנימיות התורה, לימוד תניא.

לא לחינם נקרא התניא בשם תניא. כתוב בספרים, שפעמיים 'קליפה' זה תניא. הרבה פעמים כתוב בזוהר "תניא אמר רבי שמעון". המפרשים אומרים, שהסיבה להתחלת העניין במילת תניא היא בכדי להכניע את הקליפה הנרמזת בתיבה זו. וכך גם ספר התניא - הוא בא להכניע את הקליפה והסטרטא אחרא. אם רוצים להתעלות, מלבד מה שיהודי לומד את פשט התורה, ש"ס ופוסקים, ל"ו מסכתות שהם כנגד ל"ו גרות המאירים לאדם, ובהם צריך להיות בקי - הוא צריך ללמוד פנימיות התורה. בלעדיה זה לא הולך. צריך לנצל את מה שהורידו לנו הצדיקים הגדולים, את הספרים הקדושים האלה, שהם פנימיות התורה, האור הגדול הזה.

זכות גדולה זכיתי לבוא בלילה כזה, של אנשים כה גדולים, המאורות הגדולים, המאירים אור גדול לעולם כולו. אשרינו מה טוב חלקנו שנתעלה תמיד בפנימיות התורה, אשרי המארגנים שעוסקים במלאכה הקדושה הזאת, לארגן בימים כל כך קדושים התוועדות קדושה של התעלות בתורה, בשביל להתעלות בפנימיות התורה.

יה"ר שהקב"ה יבטל מעלינו ומעל כל אחינו כל גזירות קשות ורעות ונזכה לביאת משיח צדקנו אמן.

האור של התורה

ידוע, שהאור שאדם היה מביט בו מסוף העולם ועד סופו נגנז אחרי ל"ו שעות שהוא שלט. איפה הוא נגנז? בתורה הקדושה, והוא טמון בעיקר בפנימיות התורה. ולחסידות יש את הכוח המיוחד להוריד ולגלות את האור הזה.

בלי החסידות, כאשר יהודי לומד את תורת האר"י, עדיין הדברים לא ברורים, לא מאירים כמו שצריך. כאשר הוא מכניס את החסידות בעניין, הוא רואה אור יקר. הוא יכול להבין דברים חשובים מאוד, לטייל בתורה ולשמח. אז תורתו פורחת, והוא זוכה להגיע למעלות נשגבות.

על-ידי החסידות, בפרט חסידות חב"ד, האור של התורה מאיר בכל פינה ופינה בכל בית בעולם. יש חושך בעולם, וחושך לא מגרשים במקלות, את החושך מגרשים באור.

מה עושה החסידות? היא לוקחת את האדם, ומרימה אותו למעלה. נותנת לו כוחות ותעצומות לעמוד כנגד כל הזרם. כנגד כל מה שמסתובב ברחוב, נגד כל התאוות, נגד החושך. אין דבר שמזכך את האדם יותר מלימוד פנימיות התורה, לימוד תניא.

נאומו של הרב מיכי יוספי
ב"מופע הניגונים" שהתקיים
בי"ט כסלו בבנייני האומה

בשביל מה צריכים אותך?

היהלום שבכתר

מסופר, שפעם לאחר שהרב המגיד התעורר ממנוחת הצהריים, שאל את תלמידיו מה אירע בעת מנוחתו. סיפר לו אדמו"ר הזקן, שרבי פנחס מקוריץ, מגדולי תלמידי הבעש"ט, הביע ביקורת על שיטת הפצת תורת החסידות בהרחבה על ידי הרב המגיד, ושאין הדור מוכשר לגילוי נעלה זה. הוא מצא כעת דפים של חסידות מתגלגלים בצורה שאינה מכובדת, והקפיד על כך.

ענה לו אדמו"ר הזקן במשל מבן מלך שהיה חולה, ולא מצאו מזור לרפואתו. באחד הימים, הגיע רופא ובפיו מרשם לתרופה שתוכל להציל את בן המלך. לשם הכנת התרופה, יש לקחת את האבן היקרה המפארת את כתר המלך, לטחון אותה הדק היטב, לערבבה במים ולתת לבן המלך לשתותה כתרופה.

כאשר המלך שמע זאת, הוא לא היסס כלל. מיד הסכים לתת את היהלום המפארת את כתרו לטובת רפואת בנו. המהות אינה הכתר, המהות היא הבן. אולם, משרתי המלך הודיעו לו שמחמת התגברות מחלתו של הבן, ייתכן ולא יצליחו להכניס את התרופה לפיו של הבן. אמר המלך: "אף-על-פי-כן, אני מסכים ורוצה שיטחנו את היהלום. אולי טיפה אחת תיכנס לפיו ותצילו".

כאשר שמע זאת רבי פנחס מקוריץ, נחה דעתו. משל עמוק זה מסביר את מהותה של תורת החסידות, שבאה להציל את בן המלך, את עם ישראל.

כמו בן יחיד

ר"ט כסלו הוא חג הגאולה של אדמו"ר הזקן, לאחר ששהה במאסר חמישים ושלושה ימים. כפי שהבעש"ט הקדוש לימד אותנו, כל דבר הוא בהשגחה פרטית, וממילא בכל פרט יש מסר.

אדמו"ר הזקן אמר, שהסיבה למאסר לא הייתה רק בגלל ההלשנה. אמנם במימד הגשמי הנראה לעין זו הייתה הסיבה, אבל בעומק העניין אדמו"ר הזקן ראה והבין שיש התנגדות למעשיו.

כידוע, הבעש"ט חידש לכולם מהי אהבת ה' לבניו, עם ישראל. שה' יתברך אוהב כל יהודי כמו בן יחיד שנוולד להוריו לעת זקנותם, אחרי שנים רבות של ציפייה.

הרבי הרי"צ מוסיף ומסביר זאת, שאהבה זו מה' יתברך לבניישראל היא אהבה עצמית. יש אהבה שהיא תלויה בדבר - הילד משביע את רצון הוריו, גורם נחת, מביא ציונים טובים וכו'. אבל אהבה עצמית היא אהבה שאינה תלויה בשום דבר. אינה תלויה בהישגים ואינה נפסקת במקרה של כישלון. וכך גם אהבתו של הקב"ה לעם ישראל היא אהבה עצמית.

הבעש"ט לימד זאת, אך מאוד בקיצור; המגיד, שיי"ט בכסלו הוא יום ההילולא שלו, המשיך בהפצת תורה זו; ואדמו"ר הזקן גילה והסביר את הדברים בחכמה, בינה ודעת.

ועל כך היה קטרוג.

הגיע אליו שבור ורצוף לאחר שירד מנכסיו. הוא נכנס לייחודות אל אדמו"ר הזקן, ותיאר בצבעים קודרים את עסקיו הכושלים, וסיים בשאלה: "מדוע הגיע אלי כדבר הזה?". אדמו"ר הזקן נכנס לדביקות גדולה, וכשהתעורר משרעפיו אמר: "עד עכשיו אמרת מה אתה צריך. אבל אתה לא אומר בשביל מה צריכים אותך". אותו חסיד שמע זאת, והתעלף. לאחר שהתאושש החליט להשקיע עצמו בעבודתו הרוחנית, במאור פנים ובשמחה, וכעבור זמן מצא ברכה וישועה גם בענייניו הגשמיים.

באחת מאיגרותיו כותב הרבי זי"ע: הפתגם הקדוש שאמר אדמו"ר הזקן: "אתה אומר מה אתה צריך, אך מה צריכים אותך אין אתה אומר" - צריך להיות חקוק בלבך, ולהיות תמיד לנגד עיניך - למה צריכים אותך.

אפשר לראות את זה כמטלה או כהתעלמות - מה ממצוקתו של החסיד, אך אפשר לראות בזה גם מתנה גדולה של אדמו"ר הזקן. לאדמו"ר הזקן נגע מאוד כאבו של אותו חסיד, אך כאשר מזכירים לאדם מה התפקיד שלו, ומה נדרש ממנו - זה יכול לרומם אותו למעלה מעלה מכאביו וצרכיו החולפיים.

בי"ט כסלו אנו שמחים בשמחתו של אדמו"ר הזקן שהבטיח שכל השמחים בשמחה זו יזכו לצאת מן המיצר אל המרחב. עלינו לדעת, שלפעמים היציאה מן המיצר אל המרחב היא באמצעות השאלה: "בשביל מה צריכים אותך".

כשסיים אדמו"ר הזקן לספר את הסיפור, אמר הרב המגיד לתלמידיו: דעו לכם, בעקבות הקפדתו של רבי פנחס נעשה קטרוג גדול בשמים על הפצת תורת החסידות, ועל ידי המשל של אדמו"ר הזקן נתבטל הקטרוג.

כאשר אדמו"ר הזקן היה בבית האסורים, הוא הבין שסוף כל סוף הקטרוג התעורר שוב; שהפצת חסידות בחכמה, בינה ודעת עדיין מוטלת בספק.

השחרור לאחר חמישים ושלושה ימי מאסר, כנגד חמישים ושלושה פרקי התניא, היה מעין ניצחון של תורת החסידות. אדמו"ר הזקן הבין מכך, שניתנה האפשרות מלמעלה להמשיך ולהפיץ את תורת החסידות בכל מקום.

אייכה?

על ימי המאסר מסופר, שהקיסר הרוסי ניצל את ההזדמנות הזאת שאדמו"ר הזקן כלוא על מנת לשאול אותו שאלות שהטרידו אותו בתנ"ך. הוא התחפש, נכנס לתאו של אדמו"ר הזקן ושאלו: מדוע הקב"ה שאל את אדם הראשון בפרשת בראשית "אייכה?" האמנם הקב"ה לא ידע היכן נמצא אדם הראשון?!

ענה לו אדמו"ר הזקן, שה' יתברך שואל את האדם: "אייכה!" היכן אתה נמצא מבחינת השלמת התפקיד שהוטל עליך? מה עשית עם השנים שחלפו מאז הולדתך? - וכאן נקב אדמו"ר הזקן במספר שנות חייו המדוייק של הצאר.

עוד מסופר על אדמו"ר הזקן: אחד מחסידיו

אותיות מספרות

חקר גרפולוגי על כתב־ידו של אדמו"ר הזקן

מאת: רות צוקר תרגום: נשיא המדינה השלישי - זלמן שז"ר

ג ברת רות צוקר, מחברת הניתוח הגרפולוגי הזה של כתיב־יד אדמו"ר הזקן, רבי שניאור זלמן מלאדי, הינה חוקרת שחוות דעתה שמשו שנים רבות יסוד להכרעות בתי דין ובתי משפט בישראל. אחדים ממחקריה הגרפולוגיים על סופרים, חדשים גם ישנים, נתפרסמו בירחונים מקצועיים בלועזית וקנו להם שם.

כאשר בקשתי אותה לערוך ניתוח גרפולוגי זה, עוד לא ידעה עברית כלל, מלבד צורת האותיות בלבד, ולא הבינה את פירוש המלים. כמו כן בחנתי אותה יפה ונוכחתי כי לא היה לה אז כל מושג על אישיותו של אדמו"ר הזקן, לא על תולדותיו ולא על תפקידו בעולם הרוחני של היהדות. כל כתיבתה זאת לא הייתה אלא על יסוד ניתוח האותיות בלבד ולא סיפרה אלא את אשר סיפרו לה האותיות.

המחקר נעשה על יסוד צלום של כתיבת יד אוטנטי, שקבלתי לצורך זה מידי האדמו"ר מליובאוויטש, שגם קרא את הניתוח הזה והסכים לפרסמו.

בשעת תרגומי את מחקרה מאנגלית לעברית, לא ניסיתי לחפש למונחים שלה לבושים המקובלים בספרות החסידות, אלא נזהרתי יותר, שהמונחים ישארו בפשטותם, כפי שהיא השתמשה בהם.

ש. ז. שזר

שז"ר בהתוועדות י"ט כסלו

נאצלת - לשרותן ולמרותן של המטרות הרוחניות.

"דמות עצומה, נשגבה, מזעזעת"

"להוריד לאדמה את ההתבוננות הטרנסצדנטית"

על ידי סובלימציה זו, הוא בכל זאת לא שחרר את עצמו מהמשקל הארצי שלו, ומהאחריות בפני הארציות הרובצת עליו. והוא, כאילו, הגיע להסתכלות הפנימית על-ידי התעוררות הרצונות המשולהבים שלו, שהיו מרימים אותו מעל לרמה הארצית, שבה הם הודלקו. אולם, הוא מעולם לא שכח את מוצאם, וקבל את המקור הזה, מתוך ענוה ופשטות אצילה.

הוא צנוע למדי כדי להכיר בו, ודינמי ונועז למדי כדי להפליג מאליו ומעלה ולהשאירו מאחוריו. והוא היה חוזר ושב אליו כאל שורש והטבעי, ולא, כפי שאפשר היה להניח, מתוך הרגשת ההגבלה של מעופו, או מתוך רגש של נפילה, חלילה.

ההתלהבות האי-רציונאלית הזאת המתגלית בכתב-היד, מתוך העמדת כל אישיותו לרשות העבודה לשם המטרות הרוחניות, הייתה, כנראה, מאוזנת תמיד על-ידי הגיון רציונאלי רב עצמה, ועל-ידי כוח שיפוט שלא ידע רחם.

הוא, כנראה, חי תמיד תחת פקודה חמורה, כמעט צו עליון, להוריד לאדמה את ההתבוננות הטרנסצדנטית, שלא הייתה, כפי שאפשר היה להניח - ניתנת לו מגבוה כמתנת חינם, כי אם נכבשה לו על-ידו במאבק כביר. ואת התבוננותו זאת היה עליו למלא תוכן מוחשי, מחייב ותמציתי, למען אהבתו את הבריות ואת כל היקום.

כתב-היד מעיד על חמימות התענינותו הבלתי פוסקת, שכנראה דחפה אותו לחפש ולמצוא את הקשר ההדוק ביותר שבין אנושות, כלומר בין היקום ככללות, ולבין התבוננותו הוא לתוך העולם הנאצל. מתוך כבושו המוצלח הזה, נבעה, כנראה, גאותו השקטה והאיתנה,

הגרפולוג העומד בפני כתב-יד מופלא זה, רואה את עצמו במבוכה רבה. הוא אינו יודע איך למצוא במילונו המודרני, את המונחים ההולמים כדי לתאר כראוי את האישיות המתגלית מתוך האותיות של הפקסמיליה הנחקרת, בשל המרחק העצום של מנטליות, של זמן ושל ממדי הגדלות.

קושי נוסף באנליזה זאת הוא, המחסור בחומר כתוב. כל המחקר הנוכחי בנוי לא על מקור כ"אם על צילום של תעודה. על כן אי-אפשר יהיה להקיף את כל גדלותה של אישיות הכותב. ישמשו נא הדברים האלה מעין הסבר והתנצלות.

הרושם הראשון המתקבל מתוך עיון בכתב היד הוא, כי לפניך דמות עצומה, נשגבה, מזעזעת. מתגלית התפעלות והערצה עזה לאישיות, שהיתה איתנה מאוד ומסוגלת להיות תמיד נתונה תחת השפעת יראת הכבוד בפני ההתמודדות של שתי השאיפות המקבילות, ששררו בתוך נפשו, התמודדות שהיתה אולי מביאה אדם קטן הימנו, לידי טרוף הדעת.

השאיפה האחת - לפתח את כל חושיו, ואת כל חיוניותו האישית והפיסית לכוח רב ושלם, עד שישמשו לו בסיס מוצק ואיתן.

והשאיפה השניה - להעלות ללא רחם את כל היסודות הצומחים ונובעים מתוך בסיס זה, ולהאצילם לרוחני בלבד. להרים את כל הכוחות האלה, של עזו החושים הראשונים מתוך 'טבעיותם הנמוכה', ולהעמידם - כהתלהבות

הוא היה מלא על גדותיו שאיפה לאמונה חיובית, ובכל זאת הוא לא היה בשום פנים, אף להאמין. יותר מכל בן-אדם רגיל, ראה את הצד האפל, אשר בנפש האדם וטבעו, ולא עצם עיניו מלראות את המציאות כמו שהיא

ידי זוהרים של התגלות ועליידי אושר שאין לו סוף.

דבר היותו נדחף לקראת הבריות, אין פירושו שהוא הזדהה תמיד עם הבריות. הוא היה, באיזה אופן שהוא, מובדל מאוד מהם מלהיות זהה אתם, ובכל זאת היה תמיד חדור אהבה רבה אליהם והבנה לנפשם. אהבתו לחברו עשתה אותו לאיש רב־סבלנות, כמו שהיה חסר כל סבלנות כלפי עצמו.

כלפי עצמו התנהג אך ורק לפי החוקים שהוא

קיבל על עצמו. ואת הכללים הללו קבע, לפי כל המחקרים והחיפושים האכזריים שלו, והוא חי לפיהם בכל ההתמדה האופיינית לו, אבל בכל ההתלהבות הראשונות המזעזעות.

כתבידו מגלה, כי בכל מחקריו וחיפושיו הפנימיים, הוא הטיל על עצמו להשגיח השגחה מעולה וקפדנית על דמיונו הפורה והעז. כל חיוניותו ופוריותו של דמיונו (שהייתה ודאי אצל אדם אחד, קטן ממנו, מביאה לדרכים צדדיות של יצירה ספרותית או אמנותית, אולי חשובות כשהן לעצמן) הכריחה אותו להתייחס בהסתייגות חמורה לחזיונותיו.

היה לו כשרון רב לחוויות של שירה. לעתים רחוקות מאוד, היה הוא גם מרשה לעצמו להתמסר למצבי רוח נעימים, מיישנים. אבל, לרצונו, התמכר כל כולו ליניירות קדושה; התמסר לה בכל לבו ובנפשו, ובקושי התיר לעצמו להיפרד הימנה לשעה קלה. קשה להכריע (בשל חוסר החומר) אם הוא מעצמו היה שואף ללא קץ לחתור לקראת האמת האמיתית, או אם הוא נדחף לכך עליידי צו חמור מגבוה.

אשר כתיבת־היד הזאת קשורה עם מידת־ הענוה, ועם פשטות חסרת כל גינונים, ומכיוון שהנטיה שלו היתה דרוכה לקראת המחשה, הוא אף שאף לדעת את העולם, להבינו הבנה שיטתית ומדויקת, מבלי לחשוש לא מפני ניגודים, ולא מפני סודיות, ולהפגש גם עם דברים בלתי מוסברים, בהעזה של פשטות. ואם על אף כל חיפושיו המדוקדקים נתקל בדבר שאי־אפשר היה לו להסביר, הוא, כנראה, קבל אותו מתוך **ענוה** כהוראה מגבוה, ללא כל התמרדות. את מבטחו האחרון הוא שם, כנראה, בענותנותו יותר מאשר בחכמתו.

אבל אפשר מאוד, כי כשרונו העז להנהגה אסר עליו להופיע בצבור רק כעניו בלבד. הוא, כנראה, שאף להיות - ולהיות תמיד יותר ויותר - 'עמוד התווך' בציבורו ומשענת איתנה לאחרים. כתב־היד מעיד על מוצקות מוחלטת, על איתנות זקיפה, שאפשרה לו להגיע לכך.

הפקודה הגורלית: לעמוד איתן

יותר משהיה לו הרצון להושיט את ידו לעזור לרעהו ולנהלו - היה הרצון להגן בידו על רעהו. שתי הנטיות היו חזקות מאוד ואינסטינקטיביות אצלו, והוא היה חש בקרבו את הפקודה הגורלית לעמוד **איתן**, כמופת מוצק לכל הנאמנים לו. אך השליחות 'לשמש מופת' לא הייתה יכולה להישאר מידה פסיבית בתוך אישיות אקטיבית כמוהו. העובדה שהיה **ענק** רוחני, מוכרחה הייתה גם להבשיל פרי **ממשי**, בצורת מתן עצות, הושטת עזרה רחבת לב, והנהגה ציבורית פעילה.

לפעמים היה, כנראה, נאבק במסתרים עם הרצון 'לרדת מטה' אל רמתם של האנשים המסובכים אותו. ולפעמים גם נטה בחסדו להשלים עם רצונו זה, ואף לתת ביטוי, בכל המתיקות הפיוטית המיוחדת לו. אולם תמיד - רק על מנת לחזור מיד ולשוב אל מרחקו האינסופי. התרחקותו זאת הייתה מעין צלילתו של אמודאי לתוך התהום, שהייתה מוארת על־

מה היה הדבר, שגרם לו למאבק תמידי זה, אשר עקבותיו נשמרו בכתיבת ידו? מאבק זה, כנראה, נגרם לו על־ידי כל דבר אי־רציונלי, הנמצא מחוץ לגדר הבנת בן־אדם בשעה שהוא נדחף בעוז רוח להבין גם את הנאצל ביותר.

עליו מכל ספקנות. כתבי־ידו מוצק למדי, ללמדנו שהוא חש את עצמו מובטח תחת כנפי משטר עליון, שהוא גם היה מובן לו, הודות לשכלו המקיף.

הקדיש את עצמו במידה אין סופית לאין סוף עצמו

אולם מה היה הדבר, שגרם לו למאבק תמידי זה, אשר עקבותיו נשמרו בכתיבת ידו? מאבק זה, כנראה, נגרם לו על־ידי כל דבר אִירִצִיוֹנִי, הנמצא מחוץ לגדר הבנת בן־אדם בשעה שהוא נדחף בעוז רוח להבין גם את הנאצל ביותר. ובכל עוז מאויי שאף לאור בנצלו את כל עצמת הגיונו וכוח התבוננותו, מתוך חוסר כל אמון לדמיון ולאמונה עיוורת. תמיד התאמץ לצלול ולהגיע להבנת מעמקי התמצית של הדברים והרעיונות.

ועל אף עקבות אלו של מאבק, מעיד כתב־היד על משמעת פנימית חזקה מאוד, שכנראה תפסה את מקום המאבק ההוא, במשך השנים של התבגרותו האישית. מה שהייתה לו בימי נעוריו כתנועה רבת יצרים, הייתה לו אחר־כך לקבלת עול וליצירה פוריה. מה שהיה פעם בקרבו מצורף לשאיפה ולפעלתנות מתמידה, גמל אחר־כך להבנה ולשקט, להקשבה חרישית, לאהבת המסורת, ולסבלנות של יצירה על יסודותיה.

בתוך אישיותו המבוגרת של המחבר, לא היה יותר כל צורך להתמודד עם הרצונות, אבל ההתייצבות נגד ההתנגדות מבחוץ, נשארה לו כנראה בכל תקפה. אישיותו של המחבר הייתה איתנה למדי כדי שלא להיכנע בפני כל העולם שבחוץ.

כתב־היד, לפי טיבו, אינו יכול לפתור את החידה: מה היה בקרבו גדול ממה - רצונו להעניק משלו לאחרים, לתת לאחרים מחויבותיו ומאצילות התבוננותו ההתלהבותית - או סגולתו המופלאה שכבש לו, להקדיש את עצמו במידה אין סופית לאין סוף עצמו.

כנראה, שני הדברים נכונים: בתקופות שונות של חייו היה, כנראה, מלא כיסופים להשתלמות, והיה אנוס ומוטרד על־ידי שאיפה פנימית להגיע להשתלמות זו. בתקופות אחרות מעידה כתיבת ידו על יחס פנימי שגזר עליו להעז, ולא להסתפק ברוחניות פחות מושלמת מזו, שאפשר לבן־אדם להשיג, לפי מושגיו.

המחבר היה מלא על גדותיו שאיפה לאמונה חיובית, ובכל זאת הוא לא היה בשום פנים, אף להאמין, ולא היה נוח לאופטימיות. יותר מכל בן־אדם רגיל, ראה את הצד האפל אשר בנפש האדם וטבעו, ולא עצם עיניו מלראות את המציאות כמו שהיא, על אף מומיה המבטלים כל אשליה. אבל שום דבר לא היה רחוק ממנו, כמו קלות־האמונה. בכל מה שהעלתה דעתו הרחבה והגדולה הוא תמיד העמיד את זה לעומת זה, גם את הטוב וגם את הרע. בהתמודדות הזאת שבין שניהם היה הוא מוכן לקבל על עצמו כל מבחן ולהתיצב בפני כל מאבק, ובשעה שחיוניותו העצומה השתמשה באופן פעיל מאוד בכל העיקרים הטובים - הרי ישירות ואיתנותו, רצינותו וכנותו עם עצמו, נצחו כל האפל והרע. התמודדות זו בין הטוב ובין הרע לא הייתה רק מלחמה תיאורטית בתוך נפשו. היה זה לו צו פנימי לא לקבל את הרע, אבל תמיד לשכלל את היש, להעלותו ולהאירו - זה היה אחד מקוי היסוד של אפיו.

קו זה, כנראה גרם לו להעז ולנסות דברים, שנראו גם לו לפעמים לבלתי אפשריים. הוא קיבל את היחס הטהור והתמים הזה כדבר שבחוק, משום שדבר זה הוכח לו בשעה מסוימת לצודק, לדתי, לעיקרי מאוד, לעשותו. במאמציו אלה של השתלטות על הבלתי־אפשרי, היה הוא מסוגל לעקוף את הבלתי־אפשרי, או לבטלו ולהתעלם הימנו. אחר פחות גדול ממנו, היה ודאי נרתע מן הבלתי אפשריות הללו, או היה אפילו כושל תחתיהן. זאת ההעזה האִירִצִיוֹנִלִית המיוחדת שלו, הייתה פרי הרגשתו המתמדת כי הוא חי תחת השגחת **החוק העליון**, חוק שהוא לא רק קיבל אותו ללא תנאי, כי אם גם עבד לו בהתמדה ובשמחה. קבלת עול החוק והאמונה בו, שמרה

רשפי אש במחיצת איש האלוקים

דמות הקודש של אדמו"ר הזקן מוכרת בעיקר כדמות גאונית, שכלתנית, ששיבצה במשבצות ההגיון ובשפה ברורה, מובנית, צחה ועשירה את העמוקים שבדברי החסידות וההלכה. תורתו העצומה הכניסה סדר בעולמה של החסידות בשיטתיות הבהירה שבה, וקירבה את הדברים אל השכל ואל הלב בבחינת "אור פנימי".

מה שפחות ידוע ומפורסם הוא, שרבינו, בנשמתו הגדולה רבת האנפין והגוונים, האיר בנפשות שומעיו גם אור מקיף - ובבית־מדרשו האיר אור עילאי, אור נשגב לעילא מכל השגה.

בבית־מדרשו היו נגלים ונראים לעתים תכופות מחזות אלוקיים שמיימים שלא מעלמא דין, קולות וברקים היו נשמעים ונראים בשעה ששכינה הייתה מדברת מתוך גרונו, כשהיה יוצא מפיו מאמר דא"ח בקול חוצב להבות אש, או בעת שהיה קורא בתורה כנתינתה מפי הגבורה, או

בעבודתו של אדמו"ר הזקן להטה אש יוקדת של אהבת ה' וצימאון וכיסופים לאֵל חי • מה היה מתרחש לעיתים בעת שאמר בציבור מאמרי החסידות? על איזו זעקת לב וכמיהת נפש היה חוזר שוב ושוב? • בעקבות הצד הפחות מוכר של דמות הפלאים, של בעל התניא, "האור מקיף" שהאיר והרעיד את לבבות חסידיו

הרב יוסף צבי לידר

בעידן צלותא כשהוא נכלל כולו באור אין סוף, מופשט ומופרש מחיזו דהאי עלמא.

"תמונת האמירה היה בדביקות גדולה מאד, עיניו סגורות, וראשו מושלך לאחוריו, ופניו פני להבים, ומן כל תיבה ותיבה היו ארכבותיו וארכבות השומעים דא לדא נקשן".

"אמירתו ד"ח [דברי חסידות] היה מבהיל מאד. וכל העומדים שם היו לחרדת אלוקים, ועל עמדם היו נעשים בעלי תשובה גמורים, והיו מתלהבים לעבודת ה' באופן נורא מאד. ובאיזה ענין שהיה מדבר היה מחזיק אז במדרגה זו, אם מענין אהבה רבה, היה לו אז אהבה רבה וכו'".

ואז, תוך כדי דיבור ברשפי אש שלהבת עזה, היה מגיע לכלות הנפש ממש "להשתפך אל חיק אביה חיי החיים", והיו נראים במוחש דברי הרמב"ם הידועים בהלכות יסודי התורה (פרק ז) על הנביאים, כשמתנבאים "איבריהן מזדעזעו, וכח הגוף כושל, ועשתונותיהם מטרפות".

וכך, באמצע אמירת המאמר, לפתע היה רבינו נופל מכסאו ונשמט אל תחת השלחן, ושם היה ממשיך בדבריו בקול רעש גדול תוך כדי שחזור וכופל את מילותיו, ולעתים בעלות הלהב השמימה היה מתגלגל בפישוט ידיים ורגליים תחת השלחן. הכותב - ר' פינחס - שהיה דייקן ביותר ולא הפץ להחמיץ אף מלה, היה נשכב תחת השלחן לשמוע כל הגה היוצא מפיו, וכשרבינו היה מתגלגל, היה מגלגל עצמו אחריו כדי לרשום כל מלה, ואם היה רבינו חוזר וכופל מלותיו בגודל דביקותו, היה ר' פינחס רושם דברים כהווייתם עם הכפילויות. ואם לכמה רגעים לא היה רבינו יכול להוציא מלים מפיו מרוב דביקותו, ומחמת זה נוצר חסר בקישור העניינים, היה ר' פינחס משאיר בגיליון מקום חלק לסימך. אותם דיבורים שהיו תחת השלחן היו נקראים "כתב רש"י".

בעת שהיה מתגלה בבית מדרשו של רבינו מעמד נורא הוד שכזה, בבחינת "ובמורא גדול - זה גילוי שכינה", לא היה הציבור יכול לעצור את עצמו, והיו הרבה מטפסים ונדחקים על הבימה תוך כדי סכנת נפשות כדי לזון

אמירתו דברי חסידות היה מבהיל מאד. וכל העומדים שם היו לחרדת אלוקים, ועל עמדם היו נעשים בעלי תשובה גמורים, והיו מתלהבים לעבודת ה' באופן נורא מאד. ובאיזה ענין שהיה מדבר היה מחזיק אז במדרגה זו, אם מענין אהבה רבה, היה לו אז אהבה רבה

להלן אעמוד קמעה על היבט זה שבדמותו.

את קולו שמענו מתוך האש

"כשמתבונן ומעמיק מאד בגדולת ה' איך הוא ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין וכולא קמיה כלא חשיב - נולדה ונתעוררה מדת יראת הרוממות במוחו ומחשבתו לירא ולהתבושש מגדולתו ית' שאין לה סוף ותכלית ופחד ה' בלבו, ושוב יתלהב לבו באהבה עזה כרשפי אש בחשיקה וחפיצה ותשוקה ונפש שוקקה לגדולת אין סוף ב"ה - והיא כלות הנפש, כדכתיב: נכספה וגם כלתה נפשי וגו', וכתוב: צמאה נפשי לאלהים וגו', וכתוב: צמאה לך נפשי וגו' (תניא פרק ג).

כל מעמד של כניסת רבינו לדרוש בבית מדרשו, היה מאורע מרומם ורב עוצמה. במרכז בית המדרש עמדה בימה גדולה ורחבה שאליה עלו במדרגות, כדי שהכל יוכלו לראות. על הבימה עמד שולחן וסביבו כמה מקומות ישיבה, ובמרכז עמד הכסא שעליו ישב רבינו בשעת אמירת המאמר, כשלידו יושבים כמה מיחידי סגולה. בשעת האמירה עמדו על הבימה, ליד רבינו, שני הכותבים: אחיו הרה"ק מהרי"ל בעל השארית יהודה ותלמידו המפורסם הר"ר פינחס רייזעס, כדי לקלוט כל הגה שיצא מפיו הקדוש. רבינו היה מדבר בקול צלול, אדיר וחזק, באש מתלקחת. ויונעו אמות הסיפים מקול הקורא.

3. כתבי רח"א ביחובסקי, עמ' קכה.
4. בית רבי, דף טז א, הערה ב. וראה בדברי אדמו"ר הרש"י בתורת שלום עמ' 86.
5. תניא, פרק ב.
6. בית רבי, דף פט ב. רשימת היומן שם. מאמרי אדמו"ר הזקן 'הנחות הר"פ', עמ' קצא. תורת מנחם, ב, עמ' 270. תורת מנחם, כב, עמ' 187. ועוד.
7. סיפורים שבסוף ספר נתיב רש"י על מסכת שבת (ירושלים תרנ"ה), מאת הגה"ח ר' לוי יצחק סמינאווסקי, בשם רבו הרה"ק ר' הלל מפאריטש.

1. אגרות קודש אדמו"ר הזקן, אגרת נ סעיף ד.
2. רשימת היומן, עמ' רצט.

את עיניהם במראה הגדול הזה. לכן, כשישבו מחשובי תלמידי רבינו בשנת תקנ"ו לתקן כמה תקנות לטובת הציבור, מופיעה ביניהן גם התקנה הבאה: "בכל עת שיידרוש אדמו"ר הרב שיחי' בבית המדרש או בבית הכנסת, אינו רשאי שום אדם מאנ"ש להרוס ולעלות על הבימה מקום מושב הרב שיחי', כי אם אנשי ביתו ואוכלי שלחנו והנקראים לגשת אל שלחנו על-פי הנאמן הידוע".⁸

יראת ה' של 'נאצלים'

אחד מגדולי תלמידיו של רבינו, היה החסיד המפורסם רבי משה ווילענקער. משמו נמסר התיאור הבא בקשר לאחד המאמרים: "לא הספקתי לבוא אל השלחן עד שנתמלא סביבו, ובחרתי מקום תחת השלחן ורווח לי. והושיטו לי מכל משקה ומכל אוכל. וכשהתחיל אדמו"ר לדבר דברי תורה, נתקרבתי למרגלותיו ושמעתי היטב. באמצע המאמר נשמט רבינו לתחת השלחן כדרכו, ואמר: חפץ אני באחדות הפשוט... מי לי בשמים... איני רוצה בגן עדן העליון, ועמך לא חפצתי בארץ, גן עדן התחתון. אני רוצה רק אותך עצמך... מזמן כבר הייתי הולך... רק התורה ומצוות שלך מחזיקים אותי... ונדחק לי מאד".⁹

כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב מליובאוויטש זי"ע סיפר, בקשר למאמר ד"ה "שמאלו תחת לראשי" (שנדפס בתורה אורי פרשת כי תשא), שבו לא מובנת כל-כך השייכות שבין קטע לקטע: מאמר זה נאמר בדובראונא בשנת תקס"א (בפרשת חוקת), והוא נאמר כולו תוך כדי גלגול על רצפת בית המדרש בהתלהבות נוראה, עד כי לא יכלו לקלוט ולשמוע את כל דבריו בסערה שכזו. כשישב בנו האדמו"ר האמצעי להעלות את הדברים על הכתב, היה צריך לשער מדעתו את קישור והמשך הדברים. וכשבא נכדו היצמח צדק' לכתוב את אותו הדרוש, שיער באופן אחר את קישור העניינים. ומבין שניהם נחקקו הדברים באש שחורה על גבי אש לבנה, כפי שהם מופיעים לפנינו בספר הקדוש 'תורה אור'.¹⁰

עוד מסופר - כנראה מפיו של הרה"ח ר' יצחק הורוויץ ("ר' איתשע מתמיד") - שפעם התגולל

אדמו"ר הזקן על הקרקע מרוב דביקות, ואמר כי ליראת "נברא" יכולים להגיע, אבל ליראת "נאצל" אין יכולים. ר' וועלוויל ווילענקער היה מהחסידים הצעירים, ומקומו היה תחת השולחן, ושמע שהאדמו"ר ממשיך ואומר: מלבד הבעל שם טוב והרבי (המגיד ממזריטש). ואמר ר' וועלוויל, שהיה ניכר כי באותה שעה גם לאדמו"ר הייתה היראה של ה"נאצלים".¹¹

בכתבי ר"י שו"ב (עמ' קמז) מביא דברים ששמע מישיש בן תשעים מברדיטשוב ושמר ר' יחיאל, שהיה נוכח בבית המדרש של רבינו בשעה שדרש חסידות ברבים, ואלו דבריו: בהיותו בברדיטשוב - בחורף תק"ע - דרש אדמו"ר על הבימה דרוש גדול ועמוק מאד, ודיבר בהתלהבות גדולה, עד שכמעט טיפס על הקירות. אחר כך אמר: תדעו שכל הלימוד שלי לעומת הרבי (הוא המגיד) ו"הקדוש" (רבי אברהם המלאך) אינו מתחיל כלל! ומי היו הרבי ו"הקדוש"? תדעו שהם היו אורות עליונים... עליונים ממש... המשיך אדמו"ר ואמר: הרבי ו"הקדוש" לעומת הבעש"ט הקדוש - אינו מתחיל כלל! ומי הוא הבעש"ט הקדוש? תדעו שהוא היה "אדם קדמון"... וכל זה אמר בקול רעש גדול ובהתלהבות עצומה.

"החסידות הטובים והיקרים שהיו נשמעים מפי אדמו"ר נ"ע, שהם היו מרפא לנפש האלקית דוקא, לחזק כוחה להיות לה טעם ודעת באמונתה... מצד האור שהיה מאיר בדבריו הקדושים, לחזק כח הנשמה להכיר היטיב בטוב טעם ודעת איך הוא ענין אמונתה"

תלמידו הגדול של רבינו - הגאון החסיד ר' יצחק אייזיק עפשטיין מהאמיל - מבטא ברגש עמוק את פעולת מאמרי החסידות על נפשותיהם של השומעים:

החסידות הטובים והיקרים שהיו נשמעים

11. מרשימות תלמידי 'תומכי תמימים' בריגא ובאוטבובצק, 'כפר חב"ד', מוסף לימים הנוראים (מצורף לגל 1159), ערב ר"ה תשס"ו, עמ' 25, אות יט.

8. אג"ק אדמו"ר הזקן, שם.

9. נתיב רש"י, שם, בשם רבו הר"ר הלל מפאריטש.

10. 'תורת שלום' מאת כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב, עמ' 169.

ג. פעם נסעו חסידים לרבינו לליאזניא. עברו כמה ימים, ונעלמו עקבותיו של העגלון שאתו באו. יצאו לחפשו, ומצאוהו ביער שליד העיר, כשהוא סובב וצועק: אם ישאלו גוי כלשהו: האם אתה אוהב את ה' ("ליוביש טי באגו"?), גם הוא היה משיב: אוהב אני ("ליובליו")!

אותו עגלון היה בין שומעי המאמר מפיו של רבינו, אבל לא הבין מכל המאמר אלא רק את המילים הללו. אך הן "תפסו" אותו כל-כך, עד ששכח על כל ענייניו הפרטיים ושקע במלים הספורות שקלט מדברי אדמו"ר הזקן¹⁵.

בעידן צלותא

"התפילה הוא גם כן ענין מסירת נפש ממש

כמו בצאתה מן הגוף במלאת שבעים שנה... מאחר שאתה נפחתה בי ואתה עתיד ליטלה ממני, לכן מעתה אני מוסרה ומחזירה לך לייחודה באחדותך וכמ"ש אליך ה' נפשי אשא... ובפרט באמירה לה' לנוכח כמו ברוך אתה... והנה בהכנה זו של מסירת נפשו לה' יתחיל ברכות השחר ברוך אתה... (תניא פרק מא).

וכך הייתה נראית הכנתו של רבינו לתפילת שחרית מדי יום ביומו, כפי שסיפר נכדו אדמו"ר היצמח צדק' לחסיד ר' פרץ חן מצירינגוב: כל בוקר בשעה רבע לשבע, כשרבינו כבר מעוטר בטלית ותפילין לאחר אמירת הברכות והקרבנות "ישב בדביקות על כסאו, וראשו מוטל על דופן הכסא". כעבור שעה היה מגביה ראשו וכך היה אומר: איני חפץ בהשגה של האופנים, אין אני רוצה את גן עדן שלך, איני רוצה עולם הבא...; מי לי בשמים ועמך לא חפצתי, ועמך - מה שהוא איתך, איני רוצה בו... כלה שארי ולבבי... איני רוצה אלא אותך בלבד... הודו לה' קראו בשמו... כך היה מתחיל בכל פעם וסומך "הודו לה'" מיד אחר דבריו אלה¹⁶. ופעמים רבות - גם באמצע התפילה בברכות קריאת שמע ב"עזרת אבותינו" - היה רבינו מתחיל לזמר בדביקות גדולה שוב פעם: מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ... איני רוצה אלא אותך בלבד...

"תפילתו היה מבהיל מאד. נכדו אדמו"ר

15. 'לשמע און, עמ' 26 אות ז'.

16. מגדל עז, עמ' קעג. כדי להבין את עומק כוונתו, יש לעיין בליקוטי תורה פי' תזריע ד"ה "שוש תשיש".

מפי אדמו"ר נ"ע, שהם היו מרפא לנפש האלקית דוקא, לחזק כוחה להיות לה טעם ודעת באמונתה, לא מצד מתיקות הסבר דברי התורה, רק מצד האור שהיה מאיר בדבריו הקדושים, לחזק כח הנשמה להכיר היטיב בטוב טעם ודעת איך הוא ענין אמונתה הנ"ל, שהכול הוא אלקות, אפילו העולם המורגש בשעת מעשה כחושך כנ"ל, זה לא יותר מאשר שהוא עצמו בבחינת רצוא ושוב הנ"ל. ואני הכותב הקאתי חלב שינקתי ממעי אמי על אמונה זו, שבחינת הקטנות הנ"ל נטע אדמו"ר נ"ע בקרבי בתורה וזאפו לחמכם בתנור אחד¹².

אשרי עין ראתה כל אלה.

דברים הנחקקים בלב

עד כמה היו הדברים נחקקים בלב שומעיהם ומטביעים בהם רושם לימים רבים, יעידו הסיפורים הבאים:

א. כך היה הרה"צ ר' פרץ חן אב"ד צ'רניגוב ומגדולי חסידי חב"ד מספר: הייתי תינוק בן ארבע שנים, ולקחני אבי על זרועותיו והביאני לבית כ"ק אדמו"ר הזקן. הבית היה מלא מפה אל פה... ותיכף שמעתי כי הרבי התחיל לאמר תורה, אך לא הבנתי מאומה. אך אחר איזו משך שמעתי קול דביקות עצומה בניגון מדבר אידיש... דביקות זו וקול הנגינה וכל האותיות נחקקו בלבי, לכל ימי חיי.

ומסיים הכותב ששמע מהר"ר פרץ: כן שמעתי, ועוד כמה מחברינו, הרגש הקודש שמסר מראייה הראשונה; תינוק בן ארבע שנים, שפעל עליו על כל ימי חייו¹³.

ב. איש אחד מהעיר חאראל, עמד מאחורי דלתו של אדמו"ר הזקן, ושמע את הרבי הולך בחדרו ואומר בנעימה: "כאיל תערוג על אפיקי מים, והיו לטוטפות בין עיניך". ובכל פעם שהיה האיש מספר זאת, תמיד היה בוכה בדמעות שלישי¹⁴.

12. מכתבו הנדפס בסוף חלק האמרות טהורות' של ה'חנה אריאל' (נעתק במגדל עז, עמ' שנג).

13. ממכתבו של הרב רד"מ רבינוביץ. נדפס בספר 'המסע האחרון', עמ' 177.

14. כך סיפר הרה"ח ר"ש גרונם - המשפיע בשיבת ליובאוויטש - ששמע בעצמו מאיש זה (וביאר שהוא ענין הרצוא ושוב). נדפס ב'ליקוטי ספורים' להגה"ח רח"מ פרלוב, עמ' עה, אות צ.

ר' זלמן יש לו הנאה ותענוג מהשם יתברך, והשי"ת יש לו הנאה ותענוג ממנו"....²⁴.

כיוצא בזה מסופר גם על הימים שהיה אצל רבו במזריטש: פעם אחת בליל ר"ה באו תלמידיו אליו אחר כמה שעות בלילה ולא אמר להם תורה. ויתמהו על זה מאד. אח"כ התבוננו וראו שאדמו"ר הזקן אינו שם. והלכו תיכף למנין שמתפלל שם ומצאו אותו שבידיו שני מקלות מהבימה מרוב טרדת התפלה ושוכב על פניו וצועק: "גוואלד! וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו". ונתעכבו שם עד שגמר כל התפלה. אחר כך הלכו להמגיד ותיכף כשבא אדה"ז התחיל לומר תורה".²⁵

*

איתא במדרש (דברים רבה, ב, לב): "שמע ישראל, זה שאמר הכתוב מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ". במילים ספורות אלו מקופלים בתמצית כל עיקרי תורתו של אדמו"ר הזקן. אין לך כמעט פרשה בתורה אור' ובליקוטי תורה שאין מופיעות בה התיבות "ה' אחד", "מי לי בשמים". הייתה זו תמצית חייו של רבינו הקדוש איש האלוקים הרב בעל התניא זי"ע.

לא רק בזמנים מיוחדים היו נשמעים דבריו אלה.²⁶ הייתה זו שירת חייו לא-ל חייו. וכדבריו הידועים של נכדו, אדמו"ר ה'צמח צדק: **"זכך היה נשמע הלשון ממורינו ורבינו נ"ע בדביקותו, שהיה אומר בזה הלשון: אינני רוצה שום דבר. איני רוצה את גן עדן שלך, איני רוצה את עולם הבא שלך, איני רוצה אלא אותך בלבד".²⁷**

זעקה זו שהייתה יוצאת מנהמת לבו הטהור, מהדהדת ומנסרת בחללו של עולם למעלה ממאתיים שנה, וקוראת לכל הקשורים והעטופים בנשמת רבינו הגדול: טעמו וראו כי טוב ה'.

בעל צמח צדק נ"ע אמר עליו, שהיה לו הצמאון ליכלל בעצמותו". לעתים היה רבינו מתפלל בחדרו ביחידות ולעתים היה מתפלל עם הציבור, וכשהיה מתפלל עם הציבור "היה מרעיש עולמות". בשעת התפילה בעומק הצימאון והדביקות היה מתגולל כדרכו על הארץ, והיה חובט את גופו וידיו על הקירות עד זוב דם "והוא לא היה מרגיש כלל", לכן הד' אמות שבהם רבינו התפלל היו מרופדים בשטיחים וטפטים מבים רכים כדי להגן על גופו הקדוש לבל יפצע.¹⁷ סיפר הגה"ח ר' שמעון מנשה חייקין - רבם של חסידי חב"ד בחברון - שהוא זכה עוד לראות בילדותו את החדר שבו התפלל רבינו, שקירותיו היו מכוסים ומרופדים.¹⁸

בתקופה מוקדמת יותר, כשעדיין התגורר בליאזנא, היה מאריך ביותר בתפילת שחרית עד שעתיים לאחר הצות.¹⁹ אך בעשור האחרון לחייו - כשדר בליאדי - הייתה תפילת שחרית בימות החול נמשכת בין שעה וחצי לשעתיים.²⁰ מ"ברוך שאמר" עד לאחר שמונה-עשרה היה נמשך שעה שלימה.²¹ אך בשבת הייתה תפילתו ללא הגבלת זמן.²²

נוראות יסופר מגודל עבודתו בתפילת ערבית בלילות ראשי-השנה ויום-הכיפורים,²³ ולעתים היה מתגלגל על הארץ בתפילת "ובכן תן פחדך... מלוק על העולם כולו בכבודך..." עד עלות השחר. מסופר, שבצעירותו - כשעדיין היה מסתופף אצל רבו הרה"ק הרמ"מ מויטבסק - שנה אחת, בלילו הראשון של ראשי-השנה, כשהתחיל הרמ"מ לערוך את שלחנו, ראה שנפקד מקומו הקבוע של רבינו, כי היה עדיין באמצע תפילת ערבית. "וקם הרמ"מ ממקומו והלך לבית-המדרש שבחצרו, והלך בחשאי אל המקום אשר עמד שם רבינו בתפילתו, ושמע תפילתו בדביקות נפלאה. ובא הרמ"מ למושב שולחנו בהתפעלות מאד, ואמר: **הנה הרב**

24. שם, יא, ב, הערה ג'.

25. מגדל עז, עמ' קנז, אות ח (מכתי"י חסיד אדמו"ר ה'צ"צ).

26. במאמר ד"ה ואתה תצווה (אוצר מאמרי חסידות, עמ' תו) מסביר הרבי זי"ע דפירוש "היה נשמע" הוא, שזה היה לא רק בזמנים מיוחדים, אלא שזה היה דבר הרגיל. עכ"ל

27. 'שורש מצות התפילה' (דרך מצוותיך, דף קלח א)

17. בית רבי, טז א, הערה ב'.

18. מגדל עז, עמ' רלח, אות רב.

19. בית רבי, דף פט ב.

20. תורת שלום, עמ' 13, 168. רשימת היומן, עמ' קפא.

21. תורת שלום, עמ' 13, 117.

22. שם, עמ' 13.

23. בית רבי, טז א, הערה ב'. ובמקורות נוספים לרוב.

לאחר ההשקה בי"ט כסלו בבנייני האומה עכשיו בחנויות!

צמאה - תקליטור ניגוני הרבי בביצוע גדולי האמנים

אביתר בנאי | אברהם פריד | שולי רנד | ברי סחרוף | אריאל זילבר
ארז לב ארי | אהרן רזאל | שי צברי | ישי ריבו | עקיבא תורגמן

להשיג עכשיו: באתר דברי שיר dshir.co.il - ללא עלות משלוח! | ברשת חנויות "ואהבת"
ובחנויות הבאות: ירושלים - חנות דברי שיר, תחנה מרכזית קומה 3 | פתח תקווה - מרכז הספר התורני | גבעת שמואל - בין קודש לחול | כפר
סבא - יפת | רעננה - הגות | יד בנימין - כתום | קריית גת - אור לציון | עלי - קוראים נכון | שומרון - אוצר הספרים ישיבת קרני שומרון | גוש עציון
- מינצ'ר | באר שבע - הבית היהודי | ירוחם - אבנט תשמיעי קדושה | חיפה - מקור הברכה | מעלות - השם הוא המלך | רמת הגולן - עוז מסווארי